

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
1 • 2013

POHJOISUUS TAITEESSA

Liisa Rautiainen: *Kolmas Andante*, 1991. Jenny ja Antti Wihurin rahaston kokoelma, kuva: Arto Liiti.

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 **Jälkiä** MARKKU HEIKKILÄ Pimeät maakunnat
Sámegilli ELINA HELANDER-RENVALL
Dutkan miehtebiekkas – Tutkimus myötätulessa
- 5 **Mie** Rovaniemen kaupunginjohtaja Esko Lotvonen
- 6 **Aura** Katoavatko kansalliset oikeuskulttuurit?
Luovat Kahvila pukeutui kevääseen
- 7 **Arktis** Kuolleiden lasten henget
Kolumni KATJA KETTU Pitsakuksa
- 8 **Kiehin** OLLI TIURANIEMI
Arviot Yö Rovaniemellä ja Salaperäinen Venus

TEEMA

POHJOISUUS TAITEESSA

Taiteiden tiedekunnan tuoreen linjanvedon mukaan pohjoisuus on yksi tiedekunnan vahvuusalueista. Mitä on pohjoinen taide ja tarvitaanko sitä? Entä mitä annettavaa taiteiden tiedekunnalla ja taiteella on pohjoiselle?

Pääkirjoitus TIMO JOKELA

- 9 **Pohjoisen kulttuurin
väkevöittäjä taide**

- 10 **Työväline, voimavara
vai hirttosilmukka?**

- 16 **Pohjoisia vaikutelmia**

- 18 **Moniääninen Maamme-laulu**

Kolumni JUHANITUOMINEN

- 21 **Valo tulee pohjoisesta?**

- 22 **Yhteisöllinen taidekasvatus –
pohjoista vuorovaikutusta
ja taidetoimintaa**

*Yliopistolla ei ole omaatuntoa
tai se on puolittunut.*

KITEYTYKSET

- 28 **Taide** Kuvanveistäjä Kari Huhtamo – Sinivalkoisessa valossa
32 **Tutkimus** Suomalaisen jääntutkijan jalanjäljillä Huippuvuorilla
35 **Matkailu** Tuotekehityksellä kestävyyttä

VAKIOT

- 26 Tuokio
36 Huhuu? Akateeminen vapaus tuo akateemisen vastuun
37 Kotisivu **Alussa oli pahka**
38 Alumni **Lakipalveluja uudella tyylillä**
39 Eskon puumerkki **PÄIVI NASKALI** Tasa-arvoa koulutukseen?
40 Väitökset
42 Julkaisut
45 Lyhyet
54 Hiutaleita **TOIVO SALONEN** Yliopisto yhteiskunnan omatuntona

SARI VÄYRYNEN

tekijä

ARTTO LIITI

TOIMITTAJA
Lapin yliopiston tiedottaja

Sari Väyrynen kirjoitti lehteen lyhyitä juttuja, ideoi artikkeleita ja editoi lehden tekstit.

”Editointi ei ole vain kielenhuoltoa tai pilkkujen korjaamista, vaan yhtä lailla kirjoittajien ohjeistamista, juttujen lyhentämistä ja otsikkojen ja kuvatekstien hiomista. Työ vaatii hienotunteisuutta, sillä kirjoittaja antaa tekstille aina palan omasta luovuudestaan. Olen kuitenkin omassa kirjoitustyössäni huomannut, että omille teksteille tulee sokeaksi, ja arvostan jo kirjoitusvaiheessa saamaani palautetta. Toinen lukija huomaa myös helpommin kirjoitusvirheet ja mahdolliset rakenteen ongelmat. Editointi varmistaakin osaltaan lehden laatua ja lukijaystävällisyyttä.

Työn puolesta luen aina Kide-lehden kannesta kanteen: joka sanan, ystäväni punakynän kanssa. Silti muutama kirjoitusvirhe lipuu aina ohi silmien, ja kun avaan painosta saapuneen uunituoreen lehden, silmiini osuvat juuri ne sanat. Silloin naurattaa.”

TOIMITUS

Päätoimittaja
Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri
Marjo Laukkanen
puh. 040 484 4296
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja
Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto
Irma Varrio
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat
Arto Liiti sekä Elisa Ahonen, Bruce Forbes, Rebekka Heino, Mirja Hiltunen, Tuomas Honka, Niina Huuskonen, Marko Junntila, Richard Kautto, Jani Kärppä, Anna-Leena Muotka, Pertti Nisonen, Erkki Palosuon arkisto/Ilmatieteen laitos, Minna Rainio, Lauri Snellman, Jukka Suvilehto, Laura Vaaraniemi ja Lotta Vänskä

Avustajat
Ulla Etto, José-Carlos Garca-Rosell, Elina Helander-Renvall, Markku Heikkilä, Mirja Hiltunen, Tuomas Honka, Niina Huuskonen, Timo Jokela, Richard Kautto, Katja Kettu, Elina Malinen, Päivi Naskali, Jaana Ojuva, Päikki Priha, Piia Pyrstöjärvi, Minna Rainio, Päivi Rantala, Vladimir Stankovic, Toivo Salonen ja Juhani Tuominen

Lehti ottaa sitoumuksetta vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA
Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI

ILMOITUSVARAUKSET
Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi
Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET
tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy toukokuussa 2013.

Painos: 4200 kpl
Painopaikka: Erweko Oy, Rovaniemi 2013

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä.

Pimeät maakunnat

Miten menee nykyään Etelä-Karjalassa? Entä Keski-Suomen kuulumiset? Satakunta? Päijät-Häme – missä se edes on?

Sitten meillä on tämä Lappi. Hiljattain brändätty ja nimenä kuuluisa. Kaikkihan nyt Lapin tietävät.

Tietävätkö? Varmaan se kartalla osataan etsiä oikeasta suunnasta. Eteläraja voi olla jo enemmän haussa. Onko Kuusamo Lappia, entä Syöte, entä Kemi? Kovin tarkkaa ja itsestään selvää monelle täällä, jokseenkin yhdentekevää kauempana oleville.

Valtakunnan uutisointi toimii Suomessa hyvin, kun valtakunta tarkoittaa pääkaupungissa olevia hallintoelimiä. Maakuntien sisälläkin sana kulkee median keskittymisestä ja ketjuuntumisesta huolimatta. Vielä löytyy alueradiota ja maakuntalehtiä.

Siihen se loppuu. Maakuntien rajoja ei uutisvirrassa ylitä kuin joku äkillinen tapahtuma. Varsinkin niitä eivät ylitä alueiden omat keskustelunaiheet ja kehityskulut.

Ei se uutta ole, mutta aina on vaikea havahtua siihen, että todellisuudet eivät kohtaa. Eivätkö ne ymmärrä ja näe, miten meillä menee oikeasti? Eivät, koska eivät siitä mitään tiedä. Emmekä me tiedä muista.

Markku Heikkilä

SÁMEGILLII

Lappi universitehta sápmelaš dutkit čállet áigeuovdilis sápmelašvuhtii guoski fáttaid birra.

Lapin yliopiston saamelaiset tutkijat kirjoittavat ajankohtaisista saamelaisuuteen liittyvistä aiheista.

DUTKAN MIEHTEBIEKKAS

Lappi universitehtta nanne servodatdieđalaš ja vuogatvuodadieđalaš sápmelašvuhtii čatnašuvvi dutkama ášahemiin dáidda surguide gulli ođđa dutkandoaimmaid dan jagi 2013 rájes. Ođđa doaimmat nannejit mearkkašahtti olu universitehta sápmelašvuhtii ja álgoálbmotáššiiide guoski dutkamuša.

Jáhkán, ahte ođasmahttindoaimmain mánga sápmelaččaide guovddáš dutkanfáddaga oidnojit boahttenvuodas buorebut go dán rádjái. Dan lassin doaivvun, ahte sápmelaš dutkit dutkkašedje áššiid iežaset kultuvrralaš ja epistemologálaš vuolgasajiin. Seammá háve sáhtášii ságastallat sierralágan diehtovugiid ja máilmmegovaid birra, almmá ahte vajálduhtta ehtálaš gáždaldagaid ja dutki ovddasvástádusa.

Dieđán, ahte akademálaš vuogit nuppástuvvet hihtásit, váikko dialoga leage oassin akademálaš ságastallamis. Dattege veajan jáhkkit, ahte álgoálbmogiidda guoski mieltideapmi uhccána maid dutkama oktavuodas álmmlaš servodatlaš ovdáneami mielde.

Elina Helander-Renvall, spesiáldutki, Ártkalaš guovddáš

TUTKIMUS MYÖTÄTUULESSA

Lapin yliopisto vahvistaa yhteiskuntatieteellistä ja oikeustieteellistä saamelaisuuteen liittyvää tutkimustaan perustamalla aloihin liittyviä uusia tutkijan toimia vuodesta 2013 alkaen. Uudet toimet vahvistavat merkittävästi yliopiston saamelaisuuteen ja alkuperäiskansoihin liittyvää tutkimusta.

Uskon, että uudistuksen myötä monet saamelaisille keskeiset tutkimusaiheet nousevat tulevaisuudessa entistä paremmin esille. Lisäksi toivon, että saamelaistutkijat tutkisivat asioita omista kulttuurillisista ja epistemologisista lähtökohdistaan käsin. Samalla voitaisiin käydä keskustelua erilaisista tietämisen tavoista ja maailmankuvista, unohtamatta eettisiä kysymyksiä ja tutkijan vastuuta.

Tiedän, että akateemiset rutiinit muuttuvat hitaasti, vaikka dialogi onkin osa akateemista toimintaa. Silti jaksan uskoa, että alkuperäiskansoja koskeva marginalisointi vähenee myös tutkimuksen saralla yleisen yhteiskunnallisen kehityksen myötä.

Elina Helander-Renvall, erikoistutkija, Arktinen keskus

ESKO LOTVONEN

Tutkijasta päättäjäksi

Rovaniemen uusi kaupunginjohtaja Esko Lotvonen pitää polkuun tutkijasta suunnittelijaksi ja päätöksentekijäksi varsin loogisena. Kaupunginjohtajana hänessä asustaa edelleen pieni tutkija, mikä näkyy siinä, että ennen päätöksentekoa hän haluaa perehtyä asioihin perinpohjaisesti.

Maakuntajohtajana toimiessaan Lotvonen on seurannut läheltä EU:n aluekehityspoliittikkaa. Hän painottaa, että ohjelmapoliittikka on hoidettu Lapissa esimerkillisesti.

– Lappia pidetään EU:ssa tietynlaisena suunnannäyttäjänä ja jopa esimerkkinä EU:n onnistuneesta aluekehityspoliitikasta. Onnistuminen johtuu siitä, että meillä on hyvä strategia, johon kaikki alueen toimijat ovat voineet sitoutua kukin omilla vahvuksillaan, Lotvonen sanoo.

Lotvonen uskoo, että EU:n seuraavalla rakennerahistokaudella 2014–2020 Lapin saama aluekehitysrahoitus ei tule olennaisesti vähenemään. Lapin täytyy vain uskoa valitsemiinsa linjauksiin ja profiloita niitä tarvittaessa entistä paremmin muista erottuviksi.

Lotvosen mielestä yliopisto, julkinen sektori ja elinkeinoelämä ovat löytäneet pitkien etäisyyksien Lapissa vuosien saatossa lopulta toisensa. Tätä orastavaa yhteistyötä hän pitääkin ensiarvoisen tärkeänä Lapin tulevaisuuden kannalta.

– Rovaniemi haluaa profiloitua Suomessa ja Euroopassa modernina arktisena kaupunkina, ja tässä työssä yliopisto toimii erinomaisena kansainvälisenä kärkeenä.

Lapin yliopistoa Lotvonen pitää myös Lapin aluekehitystyön keskeisenä toimijana, jonka tutkimus- ja kehittämishankkeissa tehdään merkittävää työtä.

– Erityisesti palvelumuotoilu on ala, joka kokoaa jatkossa yliopiston, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin toimijat luovaan yhteistyöhön. Uskon, että tämä yhteistyö avaa Lapille aivan uudenlaisia mahdollisuuksia esimerkiksi matkailussa ja luonnonvara-alalla.

Lotvosen mukaan kaupunki ja yliopisto tekevät pitkälle tulevaisuuteen tähtäävää yhteistyötä. Parhaillaan ne ovat kehittämässä laajaa kolmen kansainvälisen kokouksen sarjaa Rovaniemelle. Ensimmäinen kokouksista järjestetään joulukuussa 2013. Kokousten tarkoituksena on vahvistaa Rovaniemen asemaa arktisten asioiden osaajana ja kohtaustilana.

Rovaniemen tulevaisuuden Lotvonen asettaa varovaisin sanakääntein pohjoisten alueiden yleisen kehityksen siipien suojaan.

– Uskon, että pohjoisten alueiden kehityksen imussa Rovaniemi säilyttää asemansa myös tulevaisuudessa osaavana, dynaamisena ja nuorekkaana pohjoisen keskuksena, hän kiteyttää.

Olli Tiuraniemi

aura

kyntää ajankohtaisia tutkimusaiheita.

Katoavatko kansalliset oikeuskulttuurit?

Professori Jaakko Husan johtamassa Understanding Legal and Institutional Pluralism -tutkimushankkeessa tutkitaan oikeuspluralismia. Metodisesti ja teoreettisesti monitieteinen hanke nojaa nykyaikaiseen vertailevaan oikeustutkimukseen.

Jaakko Husan mukaan oikeuspluralismissa esimerkiksi erilaiset pienryhmät ja etniset vähemmistöt voivat noudattaa virallisen oikeuden ulkopuolella eräänlaista yksityistä oikeutta.

– Oikeusvertailussa oikeuspluralismi viittaa tilanteisiin, joissa saman alueen sisällä on voimassa yhtä aikaa erilaisia normistoja, joiden soveltaminen riippuu uskonnosta tai etnisestä alkuperästä. Monet kolonialismin historiaa kantavat valtiot sijoittuvat tällaisen pluralismin piiriin, Husa sanoo.

Uusi pluralismi liittyy Euroopan unionin oikeuden ja kansallisten oikeuksien välisiin suhteisiin ja niiden kuvaamiseen.

– Sen lisäksi, että erilaiset oikeudelliset järjestykset sekoittuvat yhteiskunnallisissa käytännöissä, ne sekoittuvat ihmisten mielissä. Paikalliset, kansalliset, eurooppalaiset ja globaalit normistot toimivat samanaikaisesti toisiinsa kietoutuen.

Tämä ei merkitse kuitenkaan eri valtioiden oikeusjärjestelmien katoamista, vaan sitä, että 2000-luvun oikeus sisältää samanaikaisesti eriaikaisia elementtejä ja erilaisia ulottuvuuksia.

– Tässä uudessa tilanteessa oikeudellisten normien välisiä suhteita on vaikea esittää selkeän hierarkkisesti. Muutos ei ole silti juurikaan heijastunut oikeusteoreettiseen ajatteluamme tai juristien metodisiin valmiuksiin. Ne elävät edelleen 1900-luvun valtiokeskeisessä vaiheessa, Husa toteaa.

Olli Tiuraniemi

LUOVAT

Havainnekuva LAURA VAARANIEMI

Kahvila pukeutui kevääseen

Sisustus- ja tekstiilimuotoilun opiskelijat järjestivät Rovaniemi Design Weekin aikana näyttelyn, jossa paikallinen Cafe & Bar 21 pukeutui heidän suunnittelemiin kuoseihin. Tavoitteena oli tuoda pintasuunnittelua esille perinteisestä näyttelystä poiketen ja kohteessa, johon kuviot ja kuosit myös soveltuisivat käytettäväksi.

Ideoinnin lähtökohdana oli yhteinen Kohtaamisia-teema. Kuviot muokkaantuivat yhdenmukaiseksi, raikassävyyiseksi kokonaisuudeksi kevään värikartan mukaisesti. Näyttelyä varten kuosit tulostettiin digitaalisesti kankaille, joista tilaan valmistettiin erilaisia sisustustekstiilejä. Lisäksi kuoseista painettiin tarroja, joista tehtiin kaitaliinoja pöydille sekä pintakuviointia kahvilan seinille.

Toisen vuosikurssin opiskelijat Armi Jokitalo, Anni Oikarinen, Elina Nätyнки, Karoliina Erkinjuntti, Laura Vaaraniemi, Meri Kähkönen ja Pirkko Hakkarainen muuttivat kahvilaympäristön tilan ehdoilla mielenkiintoiseksi näyttelyksi, jossa kuosit ja kuviot kohtasivat asiakkaat puhutellen tilan ja ihmisen välistä vuorovaikutusta.

Piia Pyrstöjärvi

Kohtaamisia – Cafe & Bar 21 pukeutuu sisustus- ja tekstiilimuotoilun opiskelijoiden kuoseihin -näyttely oli esillä 18.–24.2.2013.

KUOLLEIDEN LASTEN HENGET

Maria Petrovna (1924–1993) kuului karhun klaaniin, nanai-kansan väkevään samaanisukuun, joka asuu Amurilla Siperiassa. Karhu on koko nanai-kansan symboli, sillä vanhoissa tarinoissa nanaiden kantaisä on karhu ja kantaäiti ihminen. Karhulla on suuri merkitys monissa arktisen alueen kulttuureissa.

Rumpu on samaanin henki. Petrovna säilytti rumpuaan säkissä, jossa on nippu kuolleiden lasten henkiä. Ne paljastavat hänen samaaniutensa erityisen voiman. Häneen turvautuivat äidit, jotka olivat menettäneet lapsensa kesken raskauden, synnytyksessä tai vauvana. Kun Petrovna oli itse kuolemassa, hän rummutti taukoamatta ja lopulta kuoli rumpu kädessään. Samaani lupasi viimeisenä tahtonaan rumpunsa ja henkiensä kokoelman miehelle Leningradin takaa eli professori Juha Pentikäiselle. Kokoelma on esillä Arktikum-tiedekeskuksessa *Matkoja tuonpuoleisiin* -näyttelyssä 5. toukokuuta asti.

Marjo Laukkanen

JUKKA SIVILEHTO

KATJA
KETTU

Pitsakuksa

Isolla Kylällä eli Helsingissä järjestetään Pecha Kucha Night -nimisiä iltoja. Jaappanista alun perin lähteneen ilmiön tarkoituksena oli antaa arkkitehdeille ja muotoilijoille rajoitettu aika kertoa innovaatioistaan. Helsinki Design Week puolestaan mainosti tuovansa yliopiston juhlasalin estradille tieteen ja taiteen parhaimmat puhujat. Jokaisella on aikaa kaksikymmentä minuuttia ja kaksikymmentä seinälle heijastettavaa kuvaa, jotka rytmittävät puhetta. Minulla puolestani oli kolme kolumnia kirjoitettavana eikä yhtään ideaa. Hienoa! Sinne siis huippusaajien aivoituksia kuulemaan. Ilta alkoi lupaavasti: Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri kävi paitsi purkamassa lumenluontitraumojaan ja esitti sellaisen aika näpaskän ajatuksen, että kun kaupungissa ovat asiat mallillaan, kasvavat odotukset ja sitä kautta kaikenlainen purnaaminen.

Mutta muuten. Tieteen popularisointi on hieno juttu, koska silloin höperehtivä kansa (minä) pääsee edes etäisesti tarkastelemaan, notta mitä tutkimusta siellä tiedemaailmassa harjoitetaan ja miten esim. geenitutkimus vaikuttaa tulevaisuudessa elinennusteeseemme. Mutta en tiedä, mille marsuille nämä huippuhenkilöt olivat ajatelleet viisautensa selkokielistää, koska kaikki tuntuivat välttävän sanomasta mitään, mitä ei olisi jo johonkin muropaketin kylkeen painettu.

Illan huipensi arkkitehtipari Anu Puustisen ja Ville Haran esitys. Aluksi he kertoivat työskennelleensä muun muassa autisteille suunnattujen tilojen parissa. No nyt! Ai kun mielenkiintoista. Vaan ei. Arkkitehtiparivaljakko sivuutti hankalat alaansa liittyvät yksityiskohdat, jotka ilmeisesti olisivat olleet meille kuulijoille liian vaikeatajuisia. Sen sijaan sukkellettiinkin elämän peruskysymysten äärelle, joiden olemusta tikku-ukkokuvat selkeyttivät: "Surulliseksi tekee noi hautajaiset, niinku kuolema (kuvia risteistä). Ja sit onnelliseksi toi body-pump (kuva voimailuvälineestä). Ja sit noi kausijuurekset on ihan tosi ihania, siis ne värit ja silleen (kuvassa lanttu)." Lopuksi hakeuduttiin vielä ontologisten kipupisteiden äärelle: "Ja sit jäällä käveleminen, voi päästä pois kaupungin hulinasta (kuvassa viiva). Ihan ku ois tunturissa tai jossain muualla skutsissa."

No näin. Tallustelin kotiin ja mietin, miksi muu yleisö oli niin haltioitunut. Menetinkö kolme olennaisinta tuntia elämästäni? En. Kyllä siitä käteen jotakin jäi: Mietin päivän, onko missään mitään järkeä ja oisko kivempaa olla esim. marsu. Toisena päivänä keksin nimen pitsakuksa. Kolmantena kirjoitin tämän viisaan kolumnin.

kiehinen

Päätoimittaja veistellee peräpohjojan murthela sytykkeitä akateemisele keskustelule.

Sotien jälkkin maaseuvule perustethin kymmeniä tuhansia asutustiloja. Asutetut raivasivat peltoja ja laituria, pystyttivät asumuksia, karijasuojia ja muita rakennuksia talakoohegesä palihhain käsin mitä syvimphin korphin. Satojen tuhansien suomalaisten juuret ovat näillä asutustiloilla. Vapaa-aikana kuunnelthin maamiehen tietolaaria ja lauantain toivottuja.

Taloisa oli pirtit vierailuja varten ja lisäksi kylillä oli seurojentaloja, työväentaloja ja baareja. Yhteisten töitten orkanisoimiseksi oli sonniossuuskuntaa, puimaosuuskuntaa, lohivato-ossuuskuntaa, marttoja ja ompeluseuroja. Kyläläiset tunsivat toisensa ja het tiesivät mitä kukin tekkee. Lähimmäisistä ja naapureista piethin huolta.

Sen jälkkin yhteiskunnasa alako voimakas siirtyminen solitaarisuudesta kohti egoismia. Uusimpien työtyytyväisyyskyselyitten mukhan yhteishenki myös yliopistoisa on vähenemhän päin. Opetus- ja tutkimustyön välinen epäsuhe hiertää kivenä kengäsä, tievon jakaminen asiantuntijoitten kesken vähenee entisesthän ko yksikkökoot kasvavat ja euhroin perustuva kilipailu kovenee. Yhteisöllisyys rapautuu.

Oliskhan nyt syytä ryhtyä yliopistoisaki miettimhän, että miten met voisima tehdä oman ossuuden yhteisen hyvän rakentamisessa vai riittäkö eettisyyden osottamishen pelekät kansainväliset refere-artikkelit ja muista piittaamattomuus. Oliskhan siinä järkiä, että koko yliopistolaitos perustais yhteisen yhteiskuntavastuupäivän, jonka aikana osotettais käytännösä eettistä selekäranskaa.

Oikeustieteilijät voisivat antaa päivän vuojesa oikeusapua joko ilimaseksi tai niin, että rahat menis Unicefile. Sosiaalitieteilijät voisivat mennä vanhainkothein konsulteiksi, kasvatustieteilijät päiväkothein ja kouluhin, yhteiskuntatieteilijät voisivat avittaa yrittäjiä ja taiteilijat voisivat heittäytyä yhen päivän ajan yhteisötaiteilijoiksi pyörittämälä esimerkiksi palavelumuotoilun klinikkaa.

Eihän näillä toimila uusliberalismia pelasteta, mutta olis se kuitenkin jonku sortin ele oikiihan suunthan.

Olli Tiuraniemi

ARVIOT

levy

PÄLVI RANTALA

TUMMIA TUNTOJA VALOISASSA YÖSSÄ

Jaakko Laitinen & Väärä Raha:
Yö Rovaniemellä
Helmi Levyt, 2012

VUODEN KANSANMUSIIKKILEVYKSI valittu Yö Rovaniemellä on Jaakko Laitinen & Väärä Raha -yhtyeen toinen studioalbumi, sävyiltään vielä edeltäjänsäkin tummempi.

Ensireaktio oli lopettaa kuuntelu ensimmäiseen kappaleeseen, mutta onneksi jatkoin kuuntelua; bändin rosoisenmakea soundi kantaa, eikä Laitisen laulun mahtipontisuus ja ajoittainen epäviereisyys loppua kohden häiritse yhtä paljon. "Äiti kulta" herkistää jo mielen, ja "Tanssi tanssi" vetää mukaansa lähes keikkaversioon veroisesti – lähes.

Parhaimmillaan Väärä Raha onkin elävänä, nähtynä ja kuultuna. Ja seurassa: ainakin minulle tämäntyyppinen musiikki vaatii jakamista ja yhdessä olemista, mukana laulamista ja tanssimista.

kirja

OLLI TIURANIEMI

VENUKSEN ARVOITUKSET

Osmo Pekonen:
Salaperäinen Venus
Mäntykustannus Oy, 2012

MAASTA KATSOTTUNA Venus kulki Auringon editse 6. kesäkuuta 2012. Ylikulku nähtiin parhaiten Tynnellä valtamerellä ja Pohjois-Lapissa, missä ilmiö näkyi kesäyön aurinkoa vasten. Lappiin olikin saapunut astronomian amatöörejä ja ammattilaisia ympäri maailmaa todistamaan harvinaista taivaallista näkyä.

Edellisen kerran taivaankappaleet olivat samassa asennossa vuonna 1769, ja aikakauden suurvallat lähettivät Lappiin retkikuntia havainnoimaan Venusta. Tähtitieteilijät tekivät matkallaan muitakin tutkimuksia: esimerkiksi kuolansaamelaisista kootut arvokkaat tiedot on löydetty uudestaan vasta nykyäikana.

Seuraavan kerran voimme odottaa Venus-turisteja Lappiin vuonna 2247. Sitä odotellessa voi viihtyä Osmo Pekosen kirjan parissa, joka avaa Venuksen salaisuuksia: planeetan tutkimusta ja ylikulkuihin liittyviä tutkimusmatkoja mutta myös Venuksen toista puolta mytologisena ja kulttuurihistoriallisena hahmona.

Pohjoisen kulttuurin väkevöittäjä taide

ARTTO LUHTI

Pohjoinen ja arktinen eivät enää tarkoita keskusteluissa vain mielikuvia luonnonvaroista rikkaasta ja kulttuurista köyhästä periferiasta, koskemattomasta erämaasta. Ne näyttävät taloudellisen ja poliittisen kilpailun kenttinä, kun maailman riippuvuus arktisista ja subarktisisista alueista kasvaa. Lapin yliopistossa – Euroopan unionin pohjoisimmassa arktisen tutkimuksen keskittymässä – on ymmärretty, että taide ja tiede täydentävät arvokkaalla tavalla toisiaan. Molemmat ovat pyrkimyksiä ilmaista tarkentuvaa käsitystämme arktisesta. Ne kuuluvat ehjään kuvaa yhteiskunnasta, kulttuurista ja ihmisistä pohjoisessa.

Vahvistaakseen taiteen ja muotoilun merkitystä ja näkyvyyttä alkaneella ”arktisella aikakaudella” on taiteiden tiedekunta toteuttanut ja käynnistänyt useita hankkeita, joissa yliopiston strategiset painoalat ovat keskiössä. Tiedekunnan arktinen osaaminen on kasvanut niin palvelumuotoilun, kestävän kehityksen kuin muuttuvan työn tutkimuksen sektoreille. Vuonna 2011 taiteiden tiedekunta kokosi yhteen Arctic Sustainable Arts and Design (ASAD) -verkoston Arktisen yliopiston sateenvarjon alle. Verkostoon kuuluu yhteensä 26 sirkumpolaarista yliopistoa ja koulutus- ja tutkimusinstituuttia 8 maasta. Verkoston ripeästi käynnistynyt toiminta on nostanut esiin pohjoisille alueille yhteisiä haasteita ja mahdollisuuksia.

Alkuperäiskulttuureiden ja muiden pohjoisten kansojen elämäntavan sekoitus on tyypillistä koko sirkumpolaariselle alueelle. Tästä monikansallisesta ja -kulttuurisesta asetelmasta syntyy vaikeasti avattavia sosiokulttuurisia haasteita, jotka saavat jopa poliittisia ulottuvuuksia muuttuvan pohjoisen uuskolonialistisissa tilanteissa. Ratkaisujen löytymiset edellyttävät alueellista asiantuntemusta, kansatutkijuuutta ja yhteisöllisyyttä. Kysymykset liittyvät vahvasti kulttuuri-identiteettiin, jonka keskeinen rakentamisen väline on taide. Kysymys ei ole kulttuuriperinteen staattisesta säilyttämisestä, vaan kulttuurien muutoksen ymmärtämisestä ja tukemisesta kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Taiteen, taidekasvatuksen ja muotoilun tutkimuksella, innovatiivisella kehittämistyöllä ja koulutuksella on jo näyttöä osaamisestaan. Tutustumalla nykytaiteen ilmaisumuotoihin ja kehittämällä uusia soveltavan taiteen muotoja ovat pohjoisen toimijat murtaneet pitkään jatkuneen tilanteen, jossa pohjoisesta ovat kertoneet vain siellä vierailevat ulkopuoliset toimijat. Taiteen ja tutkimuksen vuorovaikutuksessa kehitetyt ja koulutuksen avulla haluttu otetut nykytaiteen menetelmät ovat antaneet toimijoille välineitä kertoa omasta kulttuuristaan sisältä käsin analysoiden. Taide on myös kulttuureja alati uudistava ja lujittava tekijä. Siksi taidekoulutuksella on suuri merkitys pohjoisen alueen hyvinvoinnille ja koko elinkeinoelämälle.

Taideyliopistoissa ja kulttuuri-instituutioissa kautta maailman on irtaannuttu vallinneesta käsityksestä, jonka mukaan taideopetus on kaikkialla samojen kulttuuriarvojen välittäjä ja koulutuksen toteutusmuodot samoja. Siksi onkin vaikea ymmärtää, että juuri nyt ”arktisen aikakauden” alkaessa opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii keskittämään taide- ja kulttuurialojen koulutusta ja tutkimusta pääkaupunkiin. Sen sijaan Suomi voisi lisätä omaa kansainvälistä kilpailukykyään arktisella alueella kehittämällä pohjoisen sosiokulttuurisen tilanteen ymmärättäviä taide- ja tutkimusverkostoja. Myös Euroopan unionilla olisi oiva mahdollisuus nostaa esiin pohjoiskalotilla luotuja onnistuneita käytänteitä ja tukea niiden levittämistä myös muille alueille. Taiteiden tiedekunta on valmistautunut pohjoisen kulttuurin väkevöittämään taiteen ja arktisen muotoilun aikakauden alkuun.

Kuvataiteilija Kalle Lampelalle tulee pohjoisesta taiteesta mieleen lumi, jää ja maisema. Professori Tuija Hautala-Hirviojan mukaan pohjoiseksi taiteeksi voidaan ymmärtää niin pohjoisessa tehty kuin sitä kommentoiva taide. Mutta mikä on pohjoista? Entä taidetta?

Pohjoisuus taiteessa on kuin saippuapala.
Juuri kun siitä kuvittelee saavansa
kiinni, se luiskahtaa toisaalle.

TYÖVÄLINE, VOIMAVARA VAI HIRTTOSILMUKKA?

1.

2.

Mitä on pohjoinen taide? Helppoa. Jos taiteilijan teosten aiheet ovat pohjoisia, taide on pohjoista. Mutta entä jos taiteilija ei ole ikinä edes käynyt pohjoisessa vaan tekee töitään jossain ihan muualla? Ehkä vastaus löytyykin tekijän kotipaikasta: jos taiteilija asuu ja työskentelee pohjoisessa, hänen teoksensa voi määritellä pohjoiseksi taiteeksi, vaikka aiheet olisivat mitä hyvänsä – vai voiko?

Selkeältä tuntuva aihe – pohjoinen taide – osoittautuu aivan muuksi, kun aihetta pyörittelee Tuija Hautala-Hirviojan ja Kalle Lampelan kanssa.

Hautala-Hirvioja on pohjoisen taidehistorian professori Lapin yliopistossa – ja ainoa laatuaan koko Suomessa. Hänen kanssaan juttellessa huomaa nopeasti, että pohjoinen taide ei taivu yksinkertaisiin määrittelyihin.

– Jo taide karkaa määrittelyjä. Juuri kun siitä kuvittelee saavansa kiinni, se luiskahtaa toisaalle, Hautala-Hirvioja sanoo.

– Taide on tekijälleen avointa ja alati muuttuvaa, Lampela kuvailee.

Kalle Lampela on syntyperäinen rovaniemeläinen kuvataiteilija, joka asuu ja työskentelee Rovaniemellä. Tämä onkin hänen itsensä mukaan ainoa syy, miksi hänet voisi määritellä pohjoiseksi taiteilijaksi. Vain muutamissa teoksissaan hän on käsitellyt pohjoisia aiheita tai työstänyt pohjoisia materiaaleja.

Taide ja sen tekijät vierastavat yleensä lokerointia, ja sanapari ”pohjoinen taide” on yksi tällainen lokero.

– Kun tekee monenlaista, tuntuu tavattoman kahlitsevalta lyödä kaikki otsikon ”pohjoinen” alle, Lampela sanoo.

Pohjoinenkaan ei ole yksiselitteinen alue. Sillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi napapiirin pohjoispuolta, Lappia tai koko Suomea näkökulmasta ja paikasta riippuen.

Aina yleistämistä

Hautala-Hirviojan mukaan pohjoiseen taidehistoriaan kuuluu laajasti ymmärrettynä Pohjois-Suomen kuvataide, muotoilu ja arkkitehtuuri sekä pohjoisessa tehty, pohjoista kommentoiva ja pohjoisesta kotoisin olevien tekijöiden taiteellinen toiminta. Taidehistorian näkökulmasta kyseessä on siis maantieteelliseen alueeseen perustuva määritelmä.

Hautala-Hirvioja muistuttaa, että taiteesta puhuminen esimerkiksi tyyliuuntien kautta on aina yleistämistä. On myös helpompi jäsentää taidehistoriaa kuin nykyhetkeä, joka on alati muuttuvaa. Osa aikakauden teoksista edustaa tiettyä tyyliuuntaa ja osa jää sen ulkopuolelle.

– Tyyliuunnat ovat tapa jäsentää taiteen kenttää, työvälineitä, Hautala-Hirvioja toteaa.

Pohjoiseksi taiteeksi voidaan siis mieltää niin pohjoisessa tehty kuin sitä kommentoiva taide. Teoksen aihe voi olla universaali mutta tekopaikka, värimaailma tai jokin yksityiskohta liittyy sen pohjoiseen. Laukaalla syntynyt taiteilija Pentti Tulla (1937–1988) on antanut yhdelle optisen taiteen teoksista nimen ”*Lapin aine*”. Ilman tietoa taiteilijan ja teoksen taustoista, aika harva liittäisi teosta Lappiin pelkästään sitä katselemalla.

Pohjoisuus voi olla teoksissa hyvin hienovaraista. Hautala-Hirviojan mukaan kemiläisen Liisa Rautiaisen (s. 1919) töiden värimaailma on pohjoinen. Tietyt vihreät sävyt ovat juuri samat kuin nopeasti kesään heräävässä Lapin luonnossa. Sinisen ja mustan vivahteissa näkyvät kaamosajan taivaan värit.

– Näiden värien lappilaisuus on lopulta kuitenkin minun, katsojan silmissä.

3.

Hullun hommaa

Unohdetaan määrittelyt ja niiden vaikeus hetkeksi. Mitä tulee mieleen sanaparista ”pohjoinen taide”?

– Pohjoinen ympäristötaide: lumi, jää ja maisema. Se, mitä Timo Jokela tekee, Lampela vastaa mutta lisää vielä:

– Toisaalta pohjoinen taide voi olla myös jotakin, joka ei näytä erityisen pohjoiselta.

Hautala-Hirviojan mukaan ennen toista maailmansotaa pohjoinen taide määrittyi pitkälti juuri aiheidensa kautta. Esimerkiksi kemijärveläinen Juhon Kustaa Kyyhkynen (1875–1909) kuvasi teoksissaan Lapin luontoa ja ihmistä. Kyyhkynen oli ensimmäinen lappilainen, joka opiskeli kuvataiteilijan ammattitutkinnon Suomen Taidedistityksen piirustuskoulussa Helsingissä ja sai matkastipendin Pariisiin. Myöhemmin on ihmetelty, miten Kyyhkynen vanhemmat päästivät poikansa maailmalle ja vieläpä opiskelemaan taiteilijaksi.

– Tuolloin ajatus taiteen tekemisestä ammattina oli täysin mahdollon ajatus. Kun Kyyhkynen palasi takaisin, suhteet talonpoikaiseen Kemijärveen katkesivat, Hautala-Hirvioja kertoo.

Hautala-Hirviojan mukaan myös kittiläläistä Einari Junttilaa (1901–75) pidettiin ihan hulluna, kun hän elätti itseään ja perhettään taidemaalarina. Itseoppinut Junttila eli koko elämänsä Kittilässä ja jatkoi maalaamista vielä viimeisinä elinpäivinänsäkin.

Kyyhkynen ja Junttila ovat Lapissa syntyneitä ja eläneitä taiteilijoita, jotka kuvasivat teoksissaan Lappia. He ovat siis eräänlaisia pohjoisen taiteen edelläkävijöitä mutta vähemmän tunnettuja kuin myöhemmin syntyneet kollegansa.

Etelän taide

Mikä pohjoisen taiteen määritelmässä lopulta häiritsee? Ehkä vastauksen voi tiivistää sanapariin ”Etelän taide”.

Sellaista määritelmää ei ole.

1. Kalervo Palsa: *Odotus*, 1984. Rovaniemen kaupungin kokoelmat.

2. Timo K. Mukka: *Omakuva Ateneumissa*, 1961. Ateneumin kokoelmat.

3. Juhon Kustaa Kyyhkynen: *Pororaito*, 1902. Rovaniemen kaupungin kokoelmat.

Etelässä asuvat taiteilijat saavat kansallisessa taidekentässä olla yleensä taidemaalareita, kuvataiteilijoita, mediataiteilijoita. Heidän töitään arvioidaan laajemmin kuin vain pääkaupunkiseudun taiteena. Ei tosin tarvitse mennä kovin paljoa Tukholmasta etelämmäksi, kun kaikki suomalaiset taiteilijat voi määrittellä pohjoisiksi.

Mutta palataanpa takaisin Pohjois-Suomeen. Särestöniemi, Palsa, Mukka. Tätä nimikaartia määrittää sijoittuminen Lappiin. Vilkaistaan vaikka Wikipediaa.

Reidar Särestöniemi (1925–81) on verkon suosituimman sanakirjan mukaan ”tunnetuimpia lappilaisia kuvataiteilijoita.” Timo K. Mukka (1944–1973) on puolestaan ”lappilainen kirjailija, runoilija ja taidemaalari.” Huugo Kalervo ”Kalle” Palsa (1947–87) on sen sijaan kuvauksessa ”suomalainen kuvataiteilija.”

Wikipediassa Palsa siis hyväksytään koko Suomen kuvataiteilijaksi. Eihän alueellisessa määrittelyssä ole sinänsä mitään vikaa, mutta...

– Näyttelyni avajaisissa Turussa ja Helsingissä, minulta on kysytty: ”Asutko ihan oikeasti Rovaniemellä?”, Lampela kertoo.

Suomalaisen taidemaailman keskus on etelässä ja pohjoinen on reuna-alue. Siksi pohjoiseksi taiteilijaksi tai pohjoiseksi taiteeksi nimeäminen saattaa taiteilijasta tuntua nurkkaan ajamiselta.

– Kukapa haluaisi tulla suljetuksi taidemaailman reunalle, Hautala-Hirvioja kysyy.

Lapin marginaalinen asema taidemaailmassa on näkynyt hitaana järjestäytymisenä.

– 80-luvulla Lapin taidekentällä tapahtui paljon, Hautala-Hirvioja sanoo.

Vuonna 1981 Kemin taidemuseosta tuli aluetaidemuseo. Samana vuosikymmenenä avattiin Rovaniemen taidemuseo, josta myöhemmin tuli aluetaidemuseo, sekä perustettiin Särestöniemi-museo Kittilään ja Aineen taidemuseo Tornioon. Vuonna 1990 perustettiin Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta, ja Taidemuseo Einari Junttila perustettiin Kittilään vuonna 1991.

Myöhäinen järjestäytyminen on ymmärrettävää, onhan kyseessä harvaan asuttu seutu, jossa arvostetaan perinteisiä ammatteja ja toimeentuloa. Lampela laski muutama vuosi sitten, että Taidemaalariiliton jäsenistä vain pari prosenttia asuu ja työskentelee Lapissa. Luku mukailee väestöntiheytttä, sillä kaikista suomalaisista muutama prosentti asuu Lapissa.

Olisikin absurdi ajatus, että Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta keskittyisi vain pohjoiseen taiteeseen. Hautala-Hirviojan mukaan liian voimakas profiloituminen karkottaisi monia potentiaalisia opiskelijoita eikä kata kuin vain osan siitä, mitä tiedekunnassa tehdään.

Einari Junttila: *Siintäviä tuntureita*, 1963. Rovaniemen kaupungin kokoelmat.

Liian lähellä

Taiteilijoilla ja muilla kulttuurintekijöillä on aina merkitystä omalle yhteisölleen. Siitä huolimatta taiteilijan asemaa Lapissa – ja muuallakin – on määrittänyt erityisesti aiemmin se, miten taiteella on tullut toimeen.

– Särestöniemeä ei olisi omana aikanaan hyväksytty, jos hän ei olisi menestynyt taloudellisesti, Lampela sanoo.

– Ennen kuin hän alkoi menestyä, hänen äitiään voiveltettiin kylillä: ”Voi Alma-parkaa, hullu poika”, Hautala-Hirvioja kuvailee.

”Kittilän ruhtinas” sai taloudellisen menestyksen ansiosta tunnustusta kotikylässään jo omana elinaikanaan. Näin ei käynyt Palsan kohdalla, jonka töitä paheksuttiin äänekkäästi.

– Särestöniemen työt olivat aika kilttejä Palsaan verrattuna, Lampela toteaa.

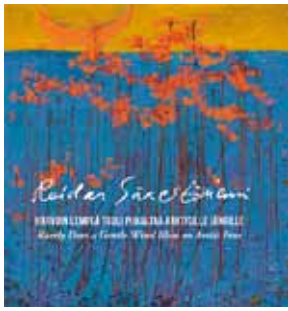
Hautala-Hirviojan mukaan Palsan työt kumpuavat kittiläläisestä ahdistuksesta, minkä takia kyläyhteisön oli vaikea hyväksyä niitä.

– Taideteko tulee liian lähelle, Hautala-Hirvioja tiivistää.

Lampela oli 17-vuotias, kun Palsan päiväkirjat julkaistiin postuumisti. Palsan ajatukset, taide ja elämä kiehtoivat nuorta rovaniemeläistä. Lampela vakuuttui Palsan

myötä siitä, että Lapissa voi toimia taiteilijana ja tehdä omapersoiteisiä töitä. Palsan vaikutus ei ole jäänyt ”vain” Lappiin, vaan hän on Lampelan mukaan innoittanut monia Kuvataideakatemiaa nuoria, vihaisia kasvatteja.

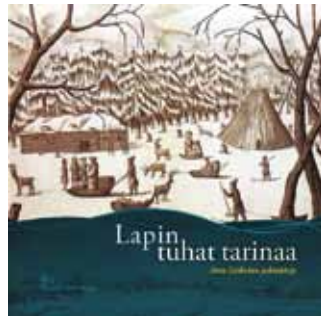
Palsan työt ovat yhä radikaaleja. Sen huomasi Hautala-Hirvioja, kun meni 2000-luvun alussa Palsan näyttelyyn Kiasmaan poikansa kanssa. Opas varoitti tietämättään pohjoisen taidehistorian professoria siitä, että taulujen aiheet eivät välttämättä sovi lapselle. ●

HAUTALA-HIRVIOJA TUUJA, KUUSIKKO RIITTA
& YLIMARTIMO SISKO (2012, toim.)

**Harvoin lempeä tuuli puhaltaa arktisille
jängille – Reidar Särestöniemen taidetta Kirsi
ja Keo Eerikäisen taidesäätien kokoelmasta**

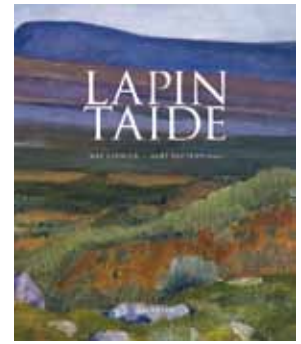
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS. Julkaistu myös englanniksi.

STÉN JOHAN & PEKONEN OSMO (2012, toim.)

**Lapin tuhat tarinaa
– Anto Leikolan juhlaKirja**

MÄNTYKUSTANNUS

LINNILÄ KAI & SAVIKKO SARI (2011, toim.)

Lapin taide

AMANITA

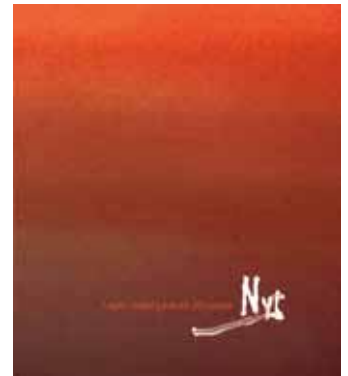

SIUKONEN JYRKI (2009)

**Laulu sieluni autiudesta
– Kolme tutkielmaa Kalervo Palsasta**

LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

LAPIN
TAIDETTA
KIRJOJEN
SIVUILLA

HAUTALA-HIRVIOJA TUUJA

& YLIMARTIMO SISKO (2010, toim.)

NYT – Lapin taiteilijaseura 20 vuotta

LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

HAUTALA-HIRVIOJA TUUJA, KUUSIKKO RIITTA
& YLIMARTIMO SISKO (2010, toim.)

**Maalauksia elävästä elämästä
– Reijo Raekallion taide**

LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS. Julkaistu myös englanniksi.

HAUTALA-HIRVIOJA TUUJA, SIUKONEN JYRKI
& YLIMARTIMO SISKO (2011, toim.)

Kaia Kiuru

LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

SIUKONEN JYRKI (2011, toim.)

**Kuvia pohjoisen tasavallasta
– Mukka, Särestöniemi ja Palsa**

LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

15

Vladimir Stankovic on graafisen suunnittelun opiskelija Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa.

Let the masquerade begin!

She just doesn't care.

Seeking the...one final time.

POHJOISIA VAIKUTELMIA

// Tulen Serbiasta, kaupungista nimeltä Nis. Teen parhaillaan graduani graafiseen suunnitteluun täällä Rovaniemellä. Olen ollut täällä hieman yli kaksi vuotta tyttöystäväni kanssa. Pohjoisessa asuminen on osoittautunut vähintäänkin melkoiseksi seikkailuksi. Eteläisessä Euroopassa olimme tottuneet aivan erilaiseen elämäntapaan ja arkeen. Täällä kaikki tapahtuu melko hitaasti, ilman suuria ruuhkia (paitsi lounasaikaan pääyliopiston ruokalassa) ja kaikkialla on paljon tilaa. Luonto on uskomaton, ja sää vaatii kunnioitusta. Alussa lumen peittämä avara tila tuntui uhkaavalta, mutta ajan kuluessa siihen on tottunut ja se tuntuu ystävällisemmältä. Kaiken kaikkiaan pohjoinen pitää kokea eikä sitä voi kuvailla sanoin tai kuvin – vaikka pohjoinen siihen inspiroikin.

Loin tämän piirrosten sarjan ensimmäisenä opiskeluvuoteni, ja se heijastaa tunteitani tuolloin. Sommitelmissa erilaiset eläimet ja olennot muodostavat surrealistisen paraatin ja ne ovat täynnä yksityiskohtia. Osa hahmoista näyttää ystävällisiltä ja osa vähän pelottavilta, mutta ne kaikki liittyvät siihen häm-

mennykseen ja kaotittisuuteen, jotka ovat kai luonnollisia kokemuksia, kun muuttaa uuteen ympäristöön. Joulupukki hyppää esiin piirroksissa siellä täällä lähes tiedostamatta. Olihan hän usein läsnä, kun jutelin Suomesta ja Rovaniemestä ystävilleni ja sukulaisilleni. Hahmojen symboliikka on monin paikoin selkeää, mutta joissain kohdissa se on mysteeri itsellenikin – ja kunkin katsoja itse löydettävissä.

Olen piirtänyt sarjan perinteisillä materiaaleilla, kuten vesiväreillä, värikynillä ja tusseilla. Käsini piirrettyissä väreissä ja viivoissa on enemmän ilmaisuja ja tunteita, vaikka käytän työskennellessäni myös digitaalisia ohjelmia. Ennen näitä töitä en juuri käyttänyt kirkkaita värejä ja vasta äskettäin ymmärsin, että väreissä on vaikutteita auringonlaskuista ja -nou-suista ja revontulista, joita näimme ensimmäisenä talvenamme täällä. Oli itsestään selvää, että annan sarjalle nimen Northern Impressions, koska kuvat esittävät ensimmäistä kosketustani pohjoiseen, sen kauneuteen ja villeyteen, sekoittuen slaavilaiseen alkuperääni ja kiinnostukseeni myytteihin ja satuihin.” ●

Minna Rainio on kuvataiteilija, joka työskentelee pääasiassa valokuvan ja videoinstallaatioiden parissa.

MAAMME

Minna Rainion ja Mark Robertsin videoinstallaatio *Maamme/Vårt Land* oli esillä Suomen valokuvataiteen museossa. Teos on parhaillaan Preus Museumissa Norjassa osana *Bodies, Borders, Crossings. Photo and Video Art from Finland* -näyttelyä (26.1.–26.5.2013).

AAMMINME

- LAULU

Vain sata vuotta sitten Euroopasta lähti satojatuhansia ihmisiä etsimään parempaa elämää muualta. Nyt samat maat ovat sulkemassa rajojaan pakolaisilta. Minna Rainion ja Mark Robertsin videoteokset ovat puheenvuoroja maahanmuutosta käytyyn keskusteluun. Tekijät haluavat taiteen keinoin laajentaa käsitystä suomalaisuudesta.

Asuin vuonna 2011 Yhdysvalloissa ja seurasin jännittyneenä Suomen eduskuntavaalien tuloksia internetin ja Facebookin välityksellä. Ennen ja jälkeen vaalien korviini kantautui uutisia pohjoisesta kotimaastani ja sen kovenevista asenteista ulkomaalaisia ja ulkomaalaissyntyisiä suomalaisia kohtaan.

Yhdessä aviomieheni ja taiteellisen yhteistyökumppanini Mark Robertsin kanssa olimme juuri saaneet valmiiksi videoteoksen *Some we kept, some we threw back*, joka käsittelee suomalaisten siirtolaisten kokemaa syrjintää Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa.

Nyky aikaan sijoittuvan elokuvan kertojaääni kuvailee lapsuudenkokemuksiaan siirtolaisena, joka lähti perheensä kanssa Suomesta Yhdysvaltoihin kohti uutta elä-

mää. Kertoja muistelee syitä, joiden takia hänen perheensä lähti kotimaastaan: nälkähätä, työttömyys ja poliittinen vaino. Hän kertoo, kuinka hänen perhettään ja muita suomalaisia kohdeltiin Yhdysvalloissa. He olivat ei-toivottuja pakolaisia, jotka kokivat syrjintää ja rasismia. Heitä kutsuttiin ”likaisiksi suomalaisiksi” ja heidät luokiteltiin etnisesti ei-valkoisiksi. Kauppojen ovissa saattoi olla kylttejä, joissa luki ”ei intiaaneja, ei suomalaisia, ei koiria”.

Some we kept, some we threw back-teoksessa halusimme rinnastaa suomalaisten siirtolaisten kokemukset maahanmuuttokeskusteluun, jota käydään tällä hetkellä monissa Euroopan maissa ja Suomessa. Elokuva muistuttaa, että vain sata vuotta sitten Euroopan maista – jotka nyt sulkevat rajojaan pakolaisilta – lähti sato-

jatuhansia ihmisiä etsimään parempaa ja turvallisempaa elämää muualta.

Samaan aikaan kun teimme teoksen taustatutkimusta ja luimme suomalaisten siirtolaisten muistelmia ja artikkeleita suomalaisiin kohdistuneesta etnisestä syrjinnästä, seurasimme kiinnostuneina sekä järkyttyneinä Suomessa vellovaa ”maahanmuuttokriittistä” keskustelua. Retoriikan samankaltaisuus oli häkellyttävää.

Nämä kaksi aikakautta alkoivat nivoutua mielessämme toisiinsa, ja syntyi ajatus uudesta *Maamme*-videoteoksesta. Tiesimme, että olisimme vuoden kuluttua palaamassa Suomeen ja halusimme omalla tavallamme – taideteoksen kautta – osallistua Suomessa käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja laajentaa käsitystä suomalaisuudesta.

Videoteoksessa *Maamme/Vårt Land* ul-

Some we kept, some we threw back oli esillä syksyn 2012 aikana Oulun taidemuseossa, Kemlin taidemuseossa ja Galleria Napassa Rovaniemellä.

komaalaissyntyiset Suomen kansalaiset laulavat uuden kotimaansa kansallislaulun. Teos tuo esille monien kulttuurien Suomen ja korostaa, kuinka kansallisuuden käsite ja määritelmät ovat jatkuvassa muutoksen tilassa. Teoksen monikanavaisessa installaatioversiossa kukin osallistuja laulaa *Maamme*-laulun yksin, omalla ruudullaan. Näyttelytilassa installaatio koostuu useista näytöistä, joissa esiintyvät laulajat muodostavat moniäänisen, suomalaisen kuoron. Osallistujat kajauttavat kansallislaulun kukin omalla aksentillaan – suomeksi tai ruotsiksi – osa hartaasti ja rohkeasti, osa hiukan haparoiden ja hermostuneena, mutta kaikki ylpästi. Teos tuo näiden uusien suomalaisten välityksellä esille avaran kuvan Suomesta ja suomalaisuudesta.

Ikuisessa välitilassa

Maamme/Vårt Land oli esillä Suomen Valokuvataiteen museossa Helsingissä 22.11.2012–6.1.2013. Vuoden viimeisenä päivänä ja näyttelyimme viimeisen viikon alkaessa Helsingin Sanomat julkaisi Umayya Abu-Hannan kirjoituksen, jossa hän kertoi muuttaneensa pois Suomesta suo-

malaisen rasimin takia (HS 31.12.2012). Kirjoitus herätti viikkojen ajan vilkasta keskustelua rasismista sekä siitä, kuka voi kutsua itseään suomalaiseksi ja kenellä on oikeus puhua suomalaisuuden nimellä ja kritisoida suomalaista yhteiskuntaa.

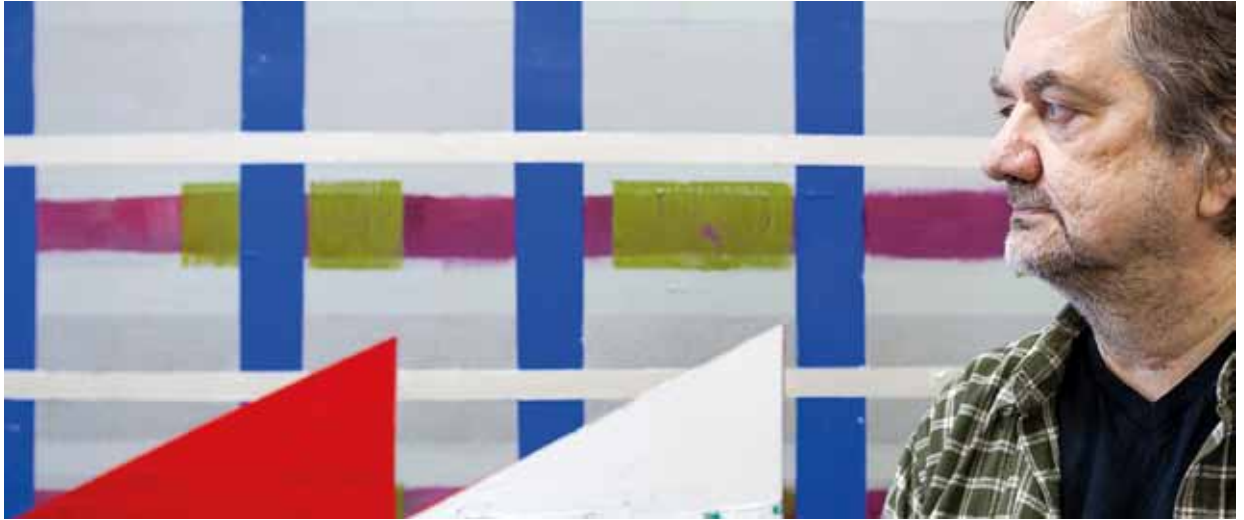
Tätä keskustelua seurattessa saattoi huomata, että Suomessa kansallisuuden ja etnisen suomalaisuuden oletetaan yhä lankeavan itsestäänselvästi yhteen ja muualta tulleet, jopa vuosikymmeniä Suomessa asuneet nähdään aina vieraina, ei meinä. Väestöliiton tutkija Minna Säävälä (HS 13.5.2007, C6) onkin kritisoinut maahanmuuttaja-sanana käyttöä siitä, että se tuottaa eräänlaista pysyvää välitilaa. Termi ei ota huomioon kotoutumista ja juurtumista vaan sisältää ajatuksen maahanmuuttajan ikuisesta ulkopuolisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Sääväläinen kirjoittaa, että ”vaikuttaa siltä kuin tulija olisi jäänyt ikuisesti leijumaan kahden maan väliin, tekemään muuttoa maasta toiseen, tulematta koskaan perille”.

Vähän yli sata vuotta sitten suomalaiset siirtolaiset lokeroitiin Yhdysvalloissa etniseen ja kulttuuriseen marginaaliin. Ny-

kypäivänä tuskin kukaan kyseenalaistaa suomensukuisten siirtolaisten ja heidän jälkeläistensä täysvaltaisen kuulumisen amerikkalaiseen yhteiskuntaan. Suomalaisessa yhteiskunnassa myyttinen ajatus oikeasta ja aidosta suomalaisuudesta tuntuu yhä elävän sitkeästi. *Maamme/Vårt Land*-teoksen kautta halusimme laajentaa tätä suomalaisuuden kapeaa ja poissulkevaa määritelmää sekä sitä me-käsitystä, joka tulee esille kansallislaulussamme. Teokseen osallistuneet ihmiset ovat osa oikeaa suomalaisuutta ja sitä Suomen kansaa, joka asuttaa tämän pohjoisen maamme. Kuinka kauan kestääkään ennen kuin nämä uudet suomalaiset ovat päässeet perille ja ovat suomalaisia suomalaisten joukossa, ilman erityisiä määritelmiä tai etuliitteitä? ●

Vuosina 2009–2011 Minna Rainio toimi valokuvataiteen vieraillevana professorina Minnesotan yliopistossa Yhdysvalloissa.

Tällä hetkellä hän hoitaa kuvallisen viestinnän yliopistonlehtorin sijaisuutta Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa ja kirjoittaa väitöskirjaansa.

Valo tulee pohjoisesta?

Vuonna 1990 eräs ranskalainen arkkitehtipöskelija tuli Oulun yliopistoon vaihtoon. Hän oli kiinnostunut valosta pohjoissuomalaisessa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa. Samaan aikaan minulla oli näyttely, jossa oli ensi kertaa mukana maalauksia turkkilaisesta hautarakennuksesta, türbestä. Hetken aikaa näyttelyssä pyörihdeltään ranskalainen opiskelija sanoi, että tämähän on Välimeren valo. En muista, miten reagoin, mutta hänen havaintonsa tuntui varmalta. Olen pohjoissuomalainen taidemaalari, mutta olen työskennellyt aika paljon Välimeren itäisellä vyöhykkeellä Istanbulissa. Turkkiksi Välimeri on Akdeniz, Valkoinen meri, vastakohtana Karadenizille, Mustalle merelle. Istanbul valoineen ja väreineen on näiden kahden välissä.

Mikä on se pohjoinen valo täällä napapiirillä ja siitä ylöspäin? Valokuvaaja Jussi Tiainen puhui jokunen aika sitten Rovaniemellä käydessään ”pohjoisesta valosta jota on ja on”, vastakohtana vaikkapa Pariisiin valolle, jota varjostaa kaupungin hiki. Itse olen havainnut valojen eron konkreettisesti palattuani pidemmän työskentelyjakson jälkeen Istanbulista kesäiseen pohjoiseen. Valon rytmi on valtavan erilainen kuin eteläisillä leveyspiireillä. Vuorokausi etelässä ja vuodenvaihtaus pohjoisessa vertautuvat toisiinsa: Talvi täällä on yö ja kesä on päivä. Kevät ja syksy ovat hämmäntäviä aamun ja illan metaforia. Tätä vertausta pitäisi vielä hiukan miettiä.

Äsken Oulussa päättyneessä Pohjois-Suomen kuvataiteen biennaalissa oli teos, jota pysähdyin uteliaana tarkastelemaan. *Lapinaukea*-nimisen maalauksen olivat tehneet Ninni ja Tuomas Korkalo yhdessä. Se kuvaa lokakuista näkymää Lapinaukeaan Rovaniemellä. Iltapäivän tuskaisaa ja samalla romanttista auringonlaskua, kaamosta enteile-

viä, märestä maasta heijastuvia taivaan ja kaupungin valoja – pohjoisen yöpuolen valoa täkäläisessä kaupunkinäkyessä? Ninni on kotoisin Etelä-Suomesta ja Tuomas pohjoisesta. Maalauksessa yhtyvät heidän erilaiset kokemuksensa luonnon valosta. Mieleeni tulevat Leena Luostarisen 1980-luvun maalaukset auringonlaskuista panoramaamaisissa palmuomaisemissa, joita hän muistaakseni kutsui ”banaaleiksi”.

Kun puhumme pohjoisesta taiteesta, puhumme taiteesta, jota tehdään pohjoisessa. Pohjoinen taide ohjelmana saattaisi haiskahtaa regionalismilta, mutta tuskinpa sitä sillä tarkoitetaan. En suoranaisesti kritisoi yliopistomme linjauksia vahvuksistamme tai niiden ulottamisesta taiteeseen. Itse koen näistä yliopistomme strategisista linjauksista läheisimmäksi ”oikeuden ja oikeudenmukaisuuden”, koska käsittelen aiheissani hautarakennuksia, eräänlaisia odotushuoneita, joissa vainajat odottavat viimeistä tuomiotaan. Pohjoinen versus etelä ei ole minulle ensisijaisen kiinnostava asetelma. Se on enemmän käytännöllinen kysymys, ja pohjoisuus on minussa oleva mentaalinen viire. Taiteen näkökulmasta minua kiinnostavat enemmän idän ja lännen raja-alueet, jossa kulttuurit kohtaavat.

Palaan juurilleni. Olen taidemaalari. On edelleen kiinnostavaa kuulla nykytaiteen yhteydessä sanottavan, että maalaus on kuollut. Mutta mistä sitten nämä nuoret maalarit tänne pohjoiseenkin koko ajan putkahtavat? Maalaus ilmaisumuotona on ilmeisesti sen tekemisen aineellisuuden – mielikuvitusta ruokkivien ja katsojille illuusiaita tuottavien näkö- ja tunnekokemusten – vuoksi yhä elinvoimainen, valosta ja valolle elävä kuvataiteen muoto. Ei sovellutus vaan sitä itseään, monen muun ilmaisumuodon ohessa.

Yhteisöllinen taidekasvatus – POHJOISTA VUOROVAIKUTUSTA ja taidetoimintaa

Yhteisöllisen taidekasvatuksen keinoin voidaan poistaa esteitä taiteen tekemiseltä ja vastaanottamiselta. Kukaan ei ole liian nuori tai vanha saadakseen voimaa taiteesta.

Taiteella on myönteinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Tutkimuksissa ja selvityksissä on nostettu esiin itsensä ilmaisun ja toteuttamisen sekä yhdessä toimimisen voima. Lapin yliopiston kuvataidekasvatus on kehittänyt kohta kaksikymmentä vuotta yhteisö- ja paikkalähtöistä taidekasvatusta yhteistyössä pohjoisten toimijoiden kanssa monissa eri hankkeissa.

Nuorten hyvinvoinnin ankkureista...

Muutama vuosi sitten ivalolaiset nuoret koostivat nuorisotilalle kierrätysmateriaalista seinäteoksen Nuorten ympeyrät sekä Tässä ja tulevaisuudessa -valokuvanäyttelyn. Kemijärveläiset tekivät puolestaan mosaiikkiseinäteoksia Itä-Lapin ammattiopistolla, Hillatien koululla ja nuorisotila Kämpällä. Kolarilaiset nuoret rakensivat kunnantalon aulatilaa Turvassa-näyttelyn, joka koostui neulanreikäkamerakuvista, yhteisömaalauksesta, serigrafatöistä ja kollaaseista. Ranualla ammattistarttiluokka valmisti julkisen yhteisöveistoksen *Elämän onnenlehdet*, joka sijaitsee edelleen nuorisotila Monkkarin pihalla. Kaikille avoimissa

nuorisoiiloissa rakennettiin lisäksi tuliveistoksia, istutettiin kukantaimia sekä huovutettiin niille ruukunsuojia.

Kyse oli Nuorten hyvinvoinnin ankkurit Lapissa -hankkeesta (2008–2010), jossa kehitettiin taiteita ja erilaisia mediaympäristöjä hyödyntäviä toimintamalleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi sekä toteutettiin lappilaisten nuorten hyvinvointiselvitys. Työpajajaksoihin osallistuneet olivat peruskoulun 9.-luokkalaisia sekä peruskoulun jälkeisessä siirtymävaiheessa olevia nuoria. Kuvataidekasvatuksen opiskelijat toteuttivat taidetyöpajat osana oppinnäytetöitään.

...ikäihmisten elämänhallinnan tukemiseen

Kuvataidekasvatuksen opiskelijoita oli mukana myös keväällä 2011, kun Kuvakevät-projekti toteutettiin yhteistyössä Saarenkylän palvelutalon henkilökunnan ja asukkaiden kanssa. Toiminta perustui muistojen jakamiseen ja moniaistisuuteen. Jokainen asukas koosti prosessin aikana oman taidekansion, ja lopuksi palvelutalon seinälle rakennettiin yhteinen teos.

Mirja Hiltunen on kuvataidekasvatuksen yliopistonlehtori, joka työskentelee parhaillaan kuvataidekasvatuksen tutkimusjohtajana.

Ranuan nuorisotilan tuliveistustyöpajan teemana oli "merkki tai symboli, josta saan voimaa".

Myönteisten muistojen aktivointi ja niiden muuttaminen tämä päivän voimavaroiksi oli myös Tapionkodin työpajaviikkojen lähtökohtana Rovaniemellä 2012. Elämän mielekkääksi kokemista ja uusien asioiden löytämistä voidaan tukea läpi elämän huomioimalla esimerkiksi asukkaiden omat unelmat asuinympäristöönsä liittyen. Työpajassa käytettiin osallistavia menetelmiä, joista eräässä virittävien harjoitusten kautta ideoitiin unelmien asuinympäristöä. Sama lähtökohta on löydettävissä myös Posion terveyskeskuksen vuodeosaston RUM-projektissa, jossa taideopiskelijat loivat kokonaissuunnitelman osaston uudeksi visuaaliseksi ilmeksi.

Rovaniemellä Rautiosaaren palvelutalossa taidetyöpajat ovat jo johtaneet konkreettiseen ympäristön kohentamiseen. Sisäpiha on saanut uuden ilmeen istutuksineen ja parhaillaan palvelutalon asukkaita, henkilökuntaa sekä peruskoulun oppilaita yhteen saattavassa taidetyöpajassa luodaan pihalle lisää elementtejä – maitolaiturista lähtien. Koululaiset ja ikäihmiset kohtaavat myös sadutuksen ja siitä syntyneiden tekstiilikirjojen teon merkeissä. Kemijärvelläkin on tuettu ikäihmisten toiminnallisuutta paikallisuutta korostavan taidetoiminnan kautta.

Nämä työpajaesimerkit liittyvät Ikäihmisten elämähallinnan ja hyvinvoinnin tukeminen (IKäEhyt) -hankkeeseen (2011–2013), jossa yhdistetään ikäihmisten arkea koskeva tieteellinen tieto ja käytännön kehittäminen Pohjois-Suomen erityisolot huomioiden. Kuvataidekasvatuksen ja soveltavan kuvataiteen maisteriopiskelijat ovat suunnitelleet ja ohjanneet taidetoimintaa osana opinnäytetöitään. Yhteistyötä on tehty lisäksi sisustus- ja tekstiilimuotoilun opiskelijoiden kanssa.

Taidetyöpajoissa on ollut mukana hyvin eri-ikäisiä ja -kuntoisia osallistujia kotona asuvista aina pitkäaikaisvuodepotilaisiin. Henkilökunnan aktiivinen osallistuminen ja asiantuntijuus on tärkeää. Eräänä hankkeen tavoitteena on vanhustyön organisaatioiden, ammattilaisten ja kouluttajien osaamisen vahvistamisen työmuotojen käyttöön-otossa ja tuottamisessa.

Mitä käytäntö on opettanut?

Taiteiden tiedekunnan yhteisöllisen taidekasvatuksen kehittämistyö on edennyt 1990-luvun puolivälistä pienin askelin. Se sisältää asiantuntijayhteistyötä, verkostojen rakentamista sekä kokeiluja ja projekteja, joiden avulla jo kerätty tietämys jalkautetaan kentälle ja siltä takaisin. Projektien sisällöt ja painopisteet määrittyvät vuorovai- kuttaisesti. Viimeaikoina on suunnattu katsetta taiteen soveltavaan käyttöön työyhteisössä ja työssä jaksamisen edistämiseksi sekä ryhmiin, jotka eri tavoin uhkaavat syrjäytyä yhteiskunnasta.

Taide on tarjonnut hankkeissa mahdollisuuden nähdä- dyksi tulemiselle, vuorovaikutukselle ja yhteiskunnassa vaikuttamiselle. Taide koetaan myös terapeutiksi ihmisenä kasvamisen mahdollisuudeksi. Yhteisöllisen taidekasvatuksen hankkeissa työskennellään kolmella toisiinsa kietoutuvalla tasolla: toteuttamalla taidelähtöisiä menetelmiä soveltavia käytännön projekteja opiskelijoiden opintojen ja opinnäytetöiden puitteissa; järjestämällä täydennyskoulutusta, seminaaripäiviä ja muita koulutus- tapahtumia; tuottamalla oppimateriaalia ja kiinnittämällä hankkeisiin tutkimusta.

Tutkimuksellinen taso solmii eri tasot yhteen. Hankkeiden puitteissa tuotetaan tietoa usein toimintatutkimuk- sellisella otteella. Esiin nostetaan vaikkapa taiteen ja hyvinvoinnin välisiä kytköksiä tai pohjosiin paikkoihin ja yhteisöihin liittyviä piirteitä, joista voi edelleen kehittää uusia avauksia. Toiminnan yhtenä tavoitteena on myös herättää keskustelua, joka lisäksi soveltavan taiteen näky- vyyttä ja resursseja.

Pohjoinen ikkuna Eurooppaan

Kuvataidekasvatuksen hankkeet ovat vuosien saatossa laa- jentuneet kansainvälisen yhteistyön suuntaan. Creative Connections -tutkimushankkeessa (2012–2014) saatetaan yhteen kuusi eurooppalaista yliopistoa sekä 24 koulua.

Olemme kutsuneet mukaan pohjoisimpana yhteistyö- kouluna Utsjoen saamelaislukion ja Utsjokisuun kou- lun. Lisäksi Suomesta ovat mukana koulut Muurolasta ja Oulusta. Oppilaat eri puolilta Eurooppaa aloittavat parhaillaan työskentelyä hankkeen interaktiivisessa op- pimisympäristössä, jossa he perehtyvät eurooppalaisten nykyaiteilijoiden tuotantoon ja jakavat omia visuaalisia tulkintojaan teemasta. Koululaiset pääsevät myös kom- mentoimaan toistensa kuvataiteellista prosessia ja teok- sia. Yksi jatkotutkinto-opiskelija ja kolme kuvataidekas- vatuksen maisteriopiskelijaa valmistele opinnäytetyötä hankkeen puitteissa.

Toimintatutkimuksena toteutettavan hankkeen keski- össä on koulujen oppilaiden käsitykset paikallisista, kan- sallisista ja eurooppalaista identiteeteistä sekä niiden suh- teista. Lapin yliopisto tuo kokonaisuuteen mukaan vah- van pohjoisen painotuksen myös tarkasteltavina olevien nykyaiteilijoiden valinnan kautta. ●

Valmis teos luo viihtyisyyttä palvelutalon ympäristöön Saarenkylän palvelutalossa.

Tuokio

*Maalispakkanen hipoo
kahtakymmentä.
Ylhäällä Pallastunturissa
ilma on tuuleton ja kirkas.
Enontekiön Nammala-
kurussa on hiljaista.
Vesi kannetaan kaltiosta
Muonion puolelta, sillä
pihakentän poikki
kulkee kunnanraja.*

Kuva ja teksti:
Tuomas Honka
Hankekoordinaattori

SINIVALKKOISESSA VALOSSA

Kuvanveistäjä Kari Huhtamon tunnusomaisimmissa töissä valot ja varjot leikkivät teräksen pinnalla.

Kari Huhtamoä pidetään Lapin yliopiston hovitaiteilijana. Eikä suotta. Vuonna 2005 perustettu Huhtamon Taidesäätiö on deponoinut yliopiston pihoille ja yleisiin tiloihin taiteilijan 22 teosta vuosilta 1982–2003. Laina-ajaksi on sovitettu 50 vuotta.

Huhtamo kiittää yliopiston entistä rehtoria Esko Riepulaa.

– On hienoa, että Riepula otti töitänii yliopistolle. Taiteilijoiden teokset jäävät helposti kellareihin. Nyt juristitkin voivat altistua taiteelle, hän sanoo.

Säätiö perustettiin tallentamaan ja suojelemaan Huhtamon taiteellista tuotantoa. Lisäksi sen tarkoituksena on pohjoisen taiteen ja sen tutkimuksen edistäminen. Välillä Huhtamo heittää kiitoksen yliopistolle.

– Yliopisto on Lapin pelastus, pohjoisesta ei tarvitse enää lähteä etelään opiskelemaan, taiteilija toteaa.

Huhtamo mittaa Galleria Valon lattiaa. Alkuperäinen kiiltävä ja kuvioitu laattapinta on peitetty harmaalla matolla, eikä laattalattia olisikaan tehnyt Huhtamon valossa välähteleville teoksille oikeutta.

– Olen paljasjalkainen rovaniemeläinen, koska olen syntynyt kotona. Kun Pullinpuolen kotitalo paloi sodassa, isä rakensi

uuden talon nykyisen Tampereen Säästötextin paikalle Lapinkävijäntien ja Koskiadun kulmaukseen. Ne koivut siellä ovat minun ja isäni istuttamia.

Huhtamo on kommentissaan lakoninen. Tekijä tietää arvonsa. Hän on Lapin yliopiston kunniatohtori. Jälleenrakennuksen muistomerkki Rovaniemellä herätti aikanaan kovaakin keskustelua.

– Täällähän mä olen kasvanut, eikä lappilaista saa minusta pois kuin tappamalla. Taiteilija on kokonaisvaltaisten elämäkokemustensa suodattaja. Minusta se tulee ulos tällaisessa muodossa, hän toteaa.

Universaalia muotokieltä

Kari Huhtamo opiskeli Taideteollisessa korkeakoulussa 1961–1963 ja Suomen Taideakatemian koulussa 1963–1964. Hän on ensimmäinen suomalainen, jonka töitä on ollut esillä Tretjakovin galleriassa Moskovassa.

Huhtamo on universaali taiteentekijä. Pohjoissuomalaiset haluavat kuitenkin mielellään nähdä hänen töidensä vahvan sidoksen Lappiin. Teräksen pinnassa halutaan nähdä pakkasen huurteinen kiilto tai kirkkaina tunturista valuvien vesien raikkaus.

Kieltämättä Galleria Valon näyttelyssä

Kari Kauko Johannes

HUHTAMO

- Syntynyt 11.1.1943 Rovaniemellä
- Asuu ja työskentelee Helsingissä
- Suomalainen kuvanveistäjä ja kuvataiteilija
- Lapin yliopiston kunniatohtori
- Suomen kuvanveistäjäliiton ja Lapin taitelijaseura ry:n kunniajäsen
- Kari Huhtamon Taidesäätiö perustettiin 2005 säilyttämään Huhtamon taiteellista tuotantoa sekä edistämään pohjoisen taiteen opetusta ja tutkimusta
- Ensimmäinen suomalainen, joka on esitelty Moskovon Tretjakovin galleriassa
- Saanut kaksi kertaa Suomen kuvataiteen valtionpalkinnon
- Julkisia veistoksia useissa suomalaissa kaupungeissa
- 70-vuotisjuhlanäyttely Sculptura Vera – Veistos ja totuus oli esillä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan Galleria Valossa 9.1.–10.2.2013

Duetto III Minor.

Avis Augures Mobile.

voi kokea lentäviä joutsenia, jääpitsiä tai riukuina seisovia kitukasvuisia koivuja. Huhtamon muotokieli ei ole millään tavalla yksinkertaista.

– Teräs on ollut töilleni se ominaisin materiaali, hän sanoo.

– Olen tehnyt ryijyjä, applikaatioita, kuvakudoksia ja pronssisia teoksia. Kullasta en ole tehnyt, hopeasta kylläkin. Tretjakovin gallerian johtaja sai minulta lahjaksi hopeakorun, eli pienoisteoksen.

Huhtamo kertoo olevansa toivottoman huono hitsaaja. Hän teettää teostensa käytännön toteutuksen alihankintana metallialan ammattilaisilla. Metallimiehet eivät kuitenkaan ole taiteilijoita, joten taiteel-

linen vastuu säilyy loppuun asti taiteilijalla itsellään.

Valaisemisen vaikeus

Hämärtyvän illan sininen valo hyppää ikkunoista veistoksiin. Se muodostaa hienon ristiriidan gallerian kellertävän tunnelman ja kirkkaiden kohdevalojen kanssa.

– Valohan on meillä ihan omansa. Olin Italiassa stipendiaattina ja tein siellä väriiliitusarjan. Kollegani totesi heti, että nämä on tehty Italiassa. Hän ei tiennyt, että olin käynyt siellä, mutta näki teoksissa Italian valon, Huhtamo naurahtaa.

Paljon julkisia ulkoveistoksia tehnyt taiteilija toteaa, että teräs on hankala valais-

ta, koska se tulee helposti silmille. Lisäksi teräksen työstäminen on kallista.

– Offset-pellistä tehty malli siirretään aluksi tietokoneelle, jonka jälkeen alkaa lopullisen veistoksen muotoutuminen metallipajalla. Teoksissa ei näy saumoja eikä liitoksia. Tämä johtuu huolellisesta viimeistelystä. Työn on käytännössä onnistuttava kerralla.

Gallerian sinertyvässä valossa Huhtamo laittaa Carpe Diem V Minor -veistoksen pyörimään hyrränä lattialle.

– On näistä välillä sukulaislapsillekin iloa, hän hymähtää.

Galleria Valon avajaisten jälkeen veteraanitaiteilija täytti 70 vuotta. ●

Narkissos ja Genus.

Väreitä (detalji).

Teräs kasvaa tuhkasta

Huhtamon teoksista tulee ensimmäisenä mieleen voimakas teräksinen kiilto. Vaikutelma on välillä jopa tyrmäävä. Heijastukset ovat tärkeä osa teoksia, ja voimakas valaiseminen nostaa esille myös teosten varjot.

Huhtamon ominaisin linja on pyöreä, pehmeä ja kaareva. Teräksessä se muodostaa materiaalin kanssa mielenkiintoisen ristiriidan. Taiteilija suosii myös rönsyileviä lyhyitä viivoja. Teräspinnoissa nämä ovat leikkauksia. Monessa eri mittakaavassa toimiva muotokieli on varsin pitkälle harkittua.

Samat elementit toistuvat Huhtamon grafiikassa. Jotenkin taiteilijan teosten oikea paikka tuntuu kuitenkin olevan ulkona, missä ne kommunikoivat ympäristönsä kanssa. Huhtamo tunnetaan lukuisista ulkoveistoksistaan. Pitää kuitenkin muistaa, että taiteilijan tuotanto on laaja.

Mutta onko Huhtamon teoksissa Lappia? Huhtamo edustaa taiteilijasukupolvea, joka näki lapsena maansa nousevan tuhkasta. Teräksiset verkot ja elementit voi pikemminkin nähdä edustamassa toivoa, jota rakentamiseen tarvittiin. Ne ovat tukevia rakenteita, joita ei ole helppo hajottaa. Toisaalta rei'itettyissä pinnoissa on herkkää harsomaisuutta. Tekijän pohjoisuus näkyy niissä poikkeavalla tavalla.

Monenlaisia töitä elämässään tehnyt Huhtamo on nimenomaisesti kuvanveistäjä, ja sellaiseksi hän itseään myös nimittää. Muotokuvapuolella tekijä on tehnyt näköispäitä, tosin hyvin omalla tyyllillään. Huhtamon grafiikka on harvemmin nähtyä. Galleria Valossa sitä oli esillä *Obscurum*-litografiasarjan muodossa.

Huhtamon teosten lähtökohtana voidaan nähdä eräänlainen leikki. Narkissos katsoo omaan peiliinsä. Suomalaisessa taidemaailmassa Huhtamon työn jälki näkyy varmasti myös monen muun taiteilijan inspiraation lähteenä.

Galleria Valon näyttely oli hyvin jämpä ja kiiltävä kokonaisuus. Jopa liian siisti. Näyttelyssä oli myös kolme videota, jotka esittelivät taiteilijan työtapoja ja teosten päätymistä Tretjakovin galleriaan.

Suomalaisen

JÄÄNTUTKIJAN

jalanjäljillä Huippuvuorilla

Erkki Palosuo (1912–2007) oli suomalainen jääntutkija.

Kun vuosina 1957–58 oli päätetty viettää geofysiikan vuotta, ei hän epäröinyt hetkeäkään ilmoittautua mukaan, kun sai tilaisuuden osallistua kansainvälisen retkikunnan työhön Nordaustlandetin jäätiköillä.

Ruotsalainen johtava jääntutkija, dosentti Valter Schytt kokosi pienen retkikunnan tutkimaan Nordaustlandetin jäätiköitä. Muut jäsenet olivat ohiolainen Weston Blake, Christman Ehrström Tukholmasta ja Anders Häggblom Suomesta. Päätös tarkoitti, että ensimmäisenä kesänä Palosuon perheen isä oli poissa kotoa kolme kuukautta ja seuraavana neljä. Vaimo ja perheen viisi alaikäistä lasta joutuivat selviämään sen ajan ilman häntä. Osallistuminen tarkoitti myös, että retkikuntalaisten oli itse kerättävä siihen tarvittavat rahat ja varusteet. Lisäksi retkeä varten oli otettava palkatonta virkavapaata.

Vuonna 1957 Nordaustlandetista ei tuolloin vielä tiedetty paljoakaan. Kuljetus Murchison Bayn Kinnvikaan järjestyi suomalaisella merentutkimusalan Aran-

dalla, joka vei sinne samalla kansainvälisen retkikunnan, joka myös talvehti siellä. Tukikohta pystytettiin Kinnvikaan. Tavoitteena oli mm. mitata lumiseinämien lämpötiloja, lumirakeiden kovuutta, jääkerrosten paksuuksia sekä tehdä seismisiä havaintoja.

Onneksi monet yritykset halusivat sponsoroida retkeä ja lahjoittivat mm. elintarvikkeita ja muita varusteita. Käytämättä tosin jäi 60 kg:n hernesäkki ja 6 000 savuketta. Voi oli pilaantunut jo ennen kuin oli päästy perille. Silti suomalaiset meijerijärjestöt käyttivät retkeä voimainoksessaan.

Telttaelämää jäätiköllä

Retkikunta asui teltoissa, joissa he nukkuivat makuupusseissaan. Välillä varusteet, myös makuupussit, kastuivat, mutta

se ei estänyt Erkkiä kirjoittamassa päiväkirjaansa: ”Elämä on ihanaa, vaikka vähän sataa tihuttaakin. – Ei herääminen lämpimässä makuusäkissä niinkään epämiellyttävää ole, vaikka teltan pohja onkin likomärkä ja tuuli ulkona nykii teltan nyörejä.” Kesäaikaan kuljettiin jalan, jäätiköllä vedettiin pulkkia. Lumisilla alueilla hiihdettiin. Varusteet saattoivat painaa 30–40 kg, ja niihin sisältyi hankalasti kuljetettavia esineitä, esimerkiksi ruokatyynyreitä ja alumiinitankoja. Tämä edellytti kaikilta erinomaista fyysistä kuntoa. Kesän lämpöisimpänä päivänä Kinnvikassa mittari näytti +11,5 °C.

Kulkeminen oli ajoittain vaarallista, kun jalka tai välillä koko mies saattoi pudota lumen läpi railoon tai kuiluun. Kivääri oli oltava koko ajan mukana. Jääkarhuja ei nähty silmästä silmään, mutta

Erkki Palosuo.

Jäänkairausta Ymerin-retkellä vuonna 1980.

Erilaiset firmat ja Ruotsin armeija sponsoroivat tutkimusmatkaa lahjoittamalla ruokatarvikkeita. Mitään tuoreita elintarvikkeita ei voinut kuljettaa mukana. Joskus päivää juhlistettiin myös ryyppyllä. Ruokaa tarvittiin paljon, sillä energiankulutus oli valtava.

Kesällä 1958 retkikunta liikkui kahdella veslalla, eränlaisella lumitraktorilla. Toisen miehistönä olivat Erkin lisäksi Weston Blake ja Stig-Rune Ekman.

Retkeläiset ruokatauolla. Vasemmalta Erkki Palosuo, Christman Ehrström, Anders Häggblom ja Weston Blake.

Ruotsin armeija antoi viime hetkessä kokeiltaviksi omia varusteitaan. Anders Häggblom ihmettelee keskellä olevaa kasaa, jossa on yhden miehen osalle tullut määrä alusvaatteita.

Kun viimeisetkin näytteet oli otettu ja mitaukset suoritettu, retkikunta kokoontui yhteiselle juhla-illalliselle Ahlmann-asetalle ja räjäytti kaiken jäljellä olleen trotyylin onnistuneen tutkimusmatkansa kunniaksi.

ne olivat käyneet repimässä muonavarastoja ja heittelemässä ruokatyynyreitä ympäriinsä. Keittiöteltalle hiipinyt naali oli sen sijaan pakko ampua. Sen sijaan hylkeet tulivat uteliaina kuuntelemaan Anders Häggblomin huuliharpuunsoittoa meren rannalla.

Yksi kesä ei riittänyt

Elokuun lopussa 1957 oli aika palata kotiin, mutta seuraavana talvena vahvistui suunnitelma, että kesällä palataan Huippuvuorille, nyt neljäksi kuukaudeksi. Tällä kertaa retkikuntaan kuului sen johtaja, glasiologi Valter Schyttin lisäksi jäätikkögeologi Weston Blake, radio-operaattori Stig-Rune Ekman, mekaanikko Bertil Johnsson ja jäätutkija Erkki Palosuo. Myöhemmin ryhmään liittyi muitakin tutkijoita. Menomatka tehtiin pienellä lentoveneellä Kinnvikaan. Tukikohtana perillä oli meteorologinen asema Murchison Bayssa. Kuljetuksia varten oli tuotu kaksi veslaa, Anita ja Wannigan, sekä kahden koiran, Witchin ja Varosin, koiravaljakko. Koirat olivat samalla tärkeitä jääkarhuvahteja. Majoituksena olivat tänäkin kesänä teltat, jotka pystytettiin lähes joka päivä uudelleen.

Retket suuntautuivat nyt kolmelle jäätikölle, Sörfonnaan, Austfonnaan ja

Vestfonnaan. Kap Lauran ja Nordaustlandetin jäätikön välillä oli pieni jäämeren poukama, jonka Stig-Rune Ekman kastoi Palosuo Bayksi 16.6.1958. Operaatio edellytti tiettyjä seremonioita. Lähelle rantaa rakennettiin lähes metrin korkuinen merkki kivenlohkareista. Paperinpallalle kirjoitettiin päivämäärä, retkikunnan ja sen jäsenten nimet sekä tutkimuskohteet. Lopuksi kerrottiin, että lahdella oli kastettu retkikunnan vanhimman osanottajan mukaan. Paperi suljettiin alumiiniseen filmipurkkiin, joka pujotettiin kivien väliin. Tilaisuuden lopuksi miehet ottivat lakit hetkeksi pois pästä.

Näin jälkeenpäin tuntuu kovin uhkarohkealta, että tutkijat lähtivät välillä yksin useammaksi päiväksi omille retkilleen. Erkillä oli mukanaan toinen koirista, joka veti varusterekeä isäntänsä hiihtäessä edellä. Ruuanlaitto tapahtui taivasalla ja yöpyminen telttaressä. Witch-koira nukkui sen sijaan lumeen kaivautuneena. Sitä ei sopinut taputtaa eikä pajata, vaan riitti, kun se sai joka aamu ruoka-annoksensa. Tutkijan aika kului jäänäytteiden kairaamisessa parin metrin syvyydestä ja niiden kiderakenteen tutkimisessa polarisaatio-levyjen avulla itse rakennetussa iglussa, usein paljain käsin. Sormet tahtoivat kylmettyä, mutta pyyviä vaurioita ei siitä onneksi jäänyt.

Jäätutkimus elämänikäisenä intohimona

Nämä Huippuvuoren retket olivat isämme elämän huippukohtia, siitä ei ole epäilystäkään. Jää pysyi kuitenkin hänen työnsä ja intohimonsa kuolemaansa asti. Vaimo, lapset, lapsenlapset ja sukulaiset saivat kuulla ja nähdä kuvia tutkimusretkiltä, hän myös kasvatti työnsä jatkajia toimiessaan Helsingin yliopiston geofysiikan professorina. Kolmannen kerran Erkki palasi tutkimustyöhön Huippuvuorille ja Barentsin merelle eläkeaikanaan 1980 jäänmurtaja Ymerin mukana.

Tuntui luonnolliselta, että lähtisimme Huippuvuorten Longyearbyeniin viettämään hänen syntymänsä satavuotispäivää kuluneen kesäkuun lopussa. Jäätiköille, joilla retkikunta tutkimuksiaan suoritti, oli matkaa vielä satoja kilometrejä, mutta olimme kuitenkin samalla maaperällä kuin isämme yli viisikymmentä vuotta sitten. Paluumarkkallaan sekä parilla huoltokäynnillä oli hänkin kulkenut Longyearbyenin kautta.

Kun M/S Polargirl pysähtyi Norden-skiöld-jäätikön reunan lähelle, irtosi siitä suuri jäälohkare, joka molskahti äänekäästi mereen nostattaen ison vesikuohun. Ettei olisi Erkki halunnut näin tervehtiä perhettään onnistuneen retkemme johdosta? Hyvinkin mahdollista. ●

Tuotekehityksellä kestävyyttä

Vastuullinen matkailu haastaa elinkeinon perusrakenteita.

Kestävä kehitys on viime vuosina korostunut matkailualan yritysten, kehittämisorganisaatioiden ja matkailukohteiden strategioissa. Tulevaisuudessa kestävyiden rooli vahvistuu entisestään, sillä sidosryhmät edellyttävät matkailuyrityksiltä taloudellisen vastuun lisäksi vastuuta ympäristöstä ja yhteiskunnan hyvinvoinnista.

Esimerkiksi Lapin maakuntasuunnitelma 2030 toteaa kestävä kehityksen olevan megatrendi, joka haastaa matkailuelinkeinon perusrakenteita. Useissa lappilaisissa matkailuyrityksissä ja -kohteissa kestävä kehityksen haasteeseen on vastattu laatu- ja ympäristöpainotteisten hallintajärjestelmien avulla. Järjestelmät tarjoavat käytännön ohjeita ympäristöasioiden hallintaan ja raportointiin.

Matkailualalla – kuten muillakin toimialoilla – kestävyyttä on perinteisesti lähestytty teknisenä elementtinä. Lähtöoletus on ollut, että matkailuyritys tai -kohde muuttuu kestävämmäksi toimijaksi hankkimalla ja soveltamalla sopivaa teknologiaa, työkaluja, johtamismalleja tai konsulttifirman asiantuntijautta.

Sidosryhmät mukaan tuotekehitykseen

Tuoreessa väitöskirjassani tarkastelen kestävyttä ja vastuullisuutta matkailun tuotekehityksen avulla. Tutkimus yhdistää näkökulmia markkinoinnista, johtamisesta ja matkailusta ja haastaa perinteisen suhtautumisen kestävyteen teknisenä elementtinä.

Vastuullinen kehittämistyö vaatii tiivistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Yritysten on tunnistettava tärkeimmät sidosryhmänsä ja huomioitava heidän intressinsä. Yhteistyö ei kuitenkaan saa jäädä tähän, vaan sidosryhmät tulee myös ottaa aidosti mukaan kestävä matkailuliiketoiminnan suunnitteluun.

Yrittäjät, työntekijät, yrityskumppanit, asiakkaat ja paikallisväestö kokoontuvat harvoin kaikki saman pöydän ääreen. Kehittämistyö, joka pyrkii tuotekehitykseen, tarjoaa matkailualan toimijoille ainutlaatuisen tilaisuuden tarkastella uuden tuotteen kestävyttä yhdessä ja eri sidosryhmien näkökulmista. Tämä mahdollistaa myös sen, että kehittämistyö ei keskity vain tiettyyn matkailutuotteeseen vaan siihen paikkaan, jossa tuotteet tuotetaan ja kulute-

taan. Samalla tuotekehitys auttaa matkailualan toimijoita tunnistamaan kestävyteen liittyviä arvoja ja merkityksiä.

Ja koska tuotekehitys on luonnollinen osa koko yritystoiminnan kehittämistä, edistää kestävyiden huomioiminen tuotekehityksessä parhaimmillaan kestävyttä koko yrityksen ja matkailukohteen tasolla.

Kestävyys ei ole rakettitiedettä. Kaikilla sidosryhmillä on olemassa sellaista osaamista, kokemuksia ja käytänteitä, joita voidaan hyödyntää kehitettäessä entistä kestävämpää ja oikeudenmukaisempaa matkailua. Kestävä matkailua tukevien kehittämisprojektien ja -ohjelmien tulisikin kannustaa juuri tällaiseen toimintaan: korostaa alhaalta ylöspäin suuntautuvaa lähestymistapaa kestävyteen.

Uutta ajattelua matkailukoulutukseen

Väitöskirjatutkimuksen tulokset ovat sovellettavissa myös matkailukoulutuksen kehittämiseen. Kestävyttä ei opita vain siirtämällä tietoa tai oppimalla kokemusten kautta, vaan myös ruokkimalla opiskelijoiden kriittistä ajattelua.

Niiden kurssien, jotka tarkastelevat matkailua kestävyiden näkökulmasta, tulisi toimia virikkeinä uudenlaiseen ajattelutapaan. Koulutuksen avulla voidaan syventää matkailualan opiskelijoiden tapaa ymmärtää ja hahmottaa sitä, mitä matkailuelinkeinossa tapahtuu ja miten se liittyy muihin sidosryhmiin. Opiskelijoille tarjotaan samalla mahdollisuus arvioida ja määritellä uudelleen oma identiteettinsä matkailualan ammattilaisina.

Uudella tapaa ajatteleva matkailuammattilainen on valmis haastamaan ”business as usual” -ajattelun sekä matkailuelinkeinon perusoletukset rajoittamattomasta kasvusta ja moraalittomasta liiketoiminnasta. Lisäksi hän hyödyntää ajattelutapaansa voimavarana, joka auttaa häntä luomaan uusia – kestävämpiä – tapoja toimia, johtaa ja olla vuorovaikutuksessa muiden matkailun sidosryhmien kanssa. ●

Kirjoittaja on yliopisto-opettaja Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa. Hän on väitellyt helmikuussa aiheesta ”A Multi-stakeholder Perspective on Sustainable Marketing: Promoting Sustainability through Action and Research”.

huhuu?

Kuulumisia opiskelijaelämästä.

ARTO LITTI

Akateeminen vapaus tuo akateemisen vastuun

Marraskuussa julkistettiin Lapin yliopiston teettämä opiskelijoiden hyvinvointikysely, josta ilmeni, että opiskelijat kaipaavat enemmän ohjausta opinnoissaan. Kyselyyn vastanneista 35 prosenttia ei tiennyt, kehen ottaa yhteyttä, kun tarvitsee opintoihin liittyvää neuvontaa.

Kehittämisen varaa oli vastauksien mukaan paitsi opintojen ohjauksessa myös opintopsykologipalveluissa. Lisäksi vastanneet kaipasivat enemmän henkilökohtaista ohjausta esimerkiksi opinnäytetöissä.

Panu Helle toimii Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun yhteisenä opintojen ohjaajana. Hänen tehtävänä on muun muassa tukea opintojen sujuvuutta, neuvoa ajanhallintaan liittyvissä ongelmissa sekä auttaa oppimismenetelmiä koskeissa asioissa.

– Opiskelijan omalla aktiivisuudella on iso merkitys ohjauksen saamisessa. Yliopistomaailmassa vallitsee akateeminen vapaus, mutta sen mukana tulee myös akateeminen vastuu omista opinnoista. Opiskelijan on haettava itse aktiivisesti apua, kun hän sitä tarvitsee.

Helle painottaa kuitenkin myös opettajatuutorin erityistä roolia opiskelijan ohjauksessa ja korostaa esimerkiksi henkilökohtaisen opintosuunnitelman tärkeyttä.

– Opintojen ohjausta voidaan kehittää vahvistamalla opettajien ohjaus- ja neuvontataitoja sekä taitoa kohdata

OPINTOJEN OHJAUS YLIOPISTOSSA

- Lapin yliopistolla ja Rovaniemen ammattikorkeakoululla toimii yhteinen korkeakouluopintojen ohjaaja.
- Ohjaajaan voi ottaa yhteyttä esimerkiksi opiskelumenetelmiin ja oppiaineidentiteettiin liittyvissä kysymyksissä, ajankäytön suunnittelussa tai motivaatio-ongelmissa.
- Ota yhteyttä: Korkeakouluopintojen ohjaaja Panu Helle, panu.helle@ulapland.fi, p. 040 484 4076
- Ohjausta opintoihin antavat lisäksi opiskelijatuutorit, opettajatuutorit sekä tiedekuntien opintopäälliköt ja -toimistot.
- Yliopiston hyvinvointikyselyyn vastasi 816 opiskelijaa (4 000 opiskelijasta 20,4 %). Heistä 65 prosenttia tiesi, keneltä saa tarvittaessa neuvoa.

ja ymmärtää työssään erilaisia opiskelijoita ja heidän elämäntilanteitaan. Ymmärrän tietysti myös sen, että opettajan aika ja voimavarat ovat rajattuja, eikä hän voi olla jatkuvasti käytettävissä, Helle toteaa.

Neljännän vuoden oikeustieteen opiskelija Heini Ryyänen ei koe saaneensa opintojen ohjausta ensimmäisen vuoden opettajatuutoroinnin jälkeen. Ryynäselä opintojen ohjausta on tarjonnut tähän saakka pääasiallisesti vain opinto-opas.

– Koska meillä on akateeminen vapaus, on itse pidettävä huolta opinnoista. En koe opintojen ohjauksen olevan välttämätöntä yliopistomaailmassa, mutta on kuitenkin hyvä, että sitä tarjotaan apua tarvitseville, Ryyänen pohtii.

Elina Malinen

Alussa oli pahka

Koivun pahka. Siitä sai alkunsa yliopiston henkilöstöpalveluissa työskentelevän yliopisto-opettaja Annukka Jaakolan puutyöharrastus Rovaniemen kansalaisopistossa syksyllä 2011.

Pahkan Annukka sai Lokassa asuvalta enoltaan. Annukan suku on lähtöisin käsityötaidoistaan tunnetusta, Lokan tekojärven nykyisin peittämästä Vanhasta Sompiosta. Aikansa pahkaa pyöritelyään Annukka lähti työstämään siitä kuksaa naisten puutyökurssille. Valmiin kuksan pinnan hän käsitteli käytetyillä kahvinporoilla eli kahvin rasvalla.

– Tekemässäni kuksassa kahvi maistuu kahvilta eikä kylästysaineelta. Lisäksi kahvinporot tuovat puun pintaan komean tumman sävyn, Annukka toteaa.

Kuksan jälkeen harrastus lähti viemään mennessään, ja Annukka tarttui astetta vaikeampaan haasteeseen. Hän on parhaillaan viimeistelemässä raakapuusta valmistettua ja itse suunniteltua vitriiniä, johon tulee kissantassujen muotokieltä mukailevat jalat ja itse ideoitu otsalauta. Seuraavaksi Annukka aikoo ryhtyä entisöimään vanhoja huonekaluja ja esineitä. Entisöinnin kohteiksi on jo valittu kaksi vanhaa tuolia ja kirnu.

Puuta Annukka pitää haastavana materiaalina: sitä ei voi purkaa eikä työtä voi aloittaa alusta.

– Kaiken on osuttava kerralla kohdalleen, joten eri työvaiheet edellyttävät huolellista etukäteissuunnittelua. Tιλannetta helpottaa se, että naiset puutyön tekijöinä ovat yleensä tarkkoja, he eivät hutilo i eikä heille satu kovin usein vahinkoja.

Puutyö sopii Annukan mukaan istumatyötä tekeville akateemisille erittäin hyvin. Aivosoluille puutyö antaa aivan uudenlaisia ärsykeitä. Lisäksi naisten puutyökurssilla ilmapiiri on hyvä: kaikilla on lupa olla tietämätön ja kysyä neuvoa opettajalta.

– Kurssilaiset ovat kavereita keskenään, ja he auttavat mielellään toisiaan. Porukan keskinäinen yhteisöllisyys voimaannuttaa ja auttaa jaksamaan myös työelämässä.

Annukka luettelee puuntyöstövälineiden nimiä kuin vanha tekijä: sirkkeli, säteissaha, sorvi, pylväsporakone, jännesaha ja erilaiset jyrsimet. Koneita ei kuitenkaan tarvitse pelätä, vakuuttaa aikaisemmin sukkaa ja lapasia kutonut Annukka.

– Pidän puutöiden tekemistä sukankudontaa palkitsevampana. Parissa vuodessa olen ymmärtänyt, että puutöiden tekeminen on minun harrastukseni, jonka parissa aion viettää aikaa myös tulevaisuudessa, Annukka pohtii.

Olli Tiuraniemi

www.rovala.fi – Rovaniemen kansalaisopisto
www.finewoodworking.com – Ideoita puukäsityöprojekteihin
www.nic.fi/~esa2k/kuksa – Ohjeita kuksanvalmistukseen

ANU KASKINEN

- Kotoisin Turusta
- Valmistui oikeustieteen kandidaatiksi 1999
- Varatuomarin arvo 2000
- Auskultointi 1999–2000 litin käräjäoikeudessa
- Avustavana lakimiehenä ja asianajajana asianajotoimisto Merilampi Oy:ssä 2000–2008
- Lakimiehenä Fondia Oy:ssä vuodesta 2008 lähtien

Oikeustieteiden tiedekunnasta valmistunut Anu Kaskinen työskentelee lakimiehenä ja tiimiesimiehenä Fondian Helsingin-toimistossa.

Kaskisen työpäivä sisältää yritysten juridisten asiakirjojen laadintaa, kommentointia ja selvitystöitä useimmiten yhtiöoikeuden, pörssiyritysten hallinnon tai työoikeuden parista. Työpäivä vierähtää tietokoneen ääressä, puhelimessa, asiakastapaamisissa tai kokouksissa.

Perinteisesti asianajoala on toiminut yksittäisten toimeksiantojen perusteella ja juristiin on otettu yhteyttä, kun jokin ikävää on jo tapahtunut. Fondian tapa toimia poikkeaa tästä.

– Lakiosasto-palvelumme perustuu siihen, että hoidamme kaikki asiakas-yrityksemme päivittäiset lakiasiat kiinteällä hinnalla. Lisäksi palvelemme asiakkaitamme yritysjärjestelyissä. Olemme myös kehittäneet sähköisiä työkaluja lakiasioden hoitamiseen, mikä on

ollut toimialallamme aivan uutta, Kaskinen toteaa.

Anu Kaskisen mukaan yhä useammat yritykset ymmärtävät hyvin hoidettujen lakiasioden merkityksen yritysten menestykselle ja sen, että lakiasiat ovat läsnä yritysten toiminnassa joka päivä, tavalla tai toisella.

– Pyrimme jatkuvaan yhteistyöhön asiakasyritysten kanssa. Ennakkosuunnittelu ja hyvät sopimukset auttavat ehkäisemään ongelmien syntymistä.

Yritykset, joilla ei ole riittävästi resursseja palkata omia lakimiehiä, ulkoistavat lakiasiansa. Esimerkiksi Fondia toimii jo lähes sadan yrityksen lakiosastona.

– Yritykset ovat kokeneet lakiasioden ulkoistamisen yhdelle toimijalle hyväksi tavaksi huolehtia lakiasioistaan. Kun sama tiimi hoitaa jatkuvasti yrityksen lakiasioita, oppivat juristit tuntemaan yrityksen liiketoiminnan ja toimialan ja pystyvät sitä kautta tarjoamaan yritykselle ennakoivaa lakipalvelua, jonka avulla yritysten riskien hallinta paranee.

Lakipalveluja uudella tyyllillä

LOTTAVÄNSKA

Fondialla on myös verkossa maksuton VirtuaaliLakimies-palvelu asiakkaille. Juristien laatima ja ylläpitämä maksuton lakitietopankki tarjoaa vastauksia yritysten jokapäiväisessä toiminnassa kohtaamiin lakikysymyksiin.

– Kuka tahansa voi rekisteröityä palveluun ja etsiä sieltä selkokielisiä vastauksia.

Anu Kaskisen mukaan Fondia haluaa olla juridiikan alan paras työpaikka, jossa pidetään työntekijöistä hyvää huolta. Esimerkiksi työn ja vapaa-ajan on oltava tasapainossa.

– Työntekijöidemme ohella haluamme pitää huolta myös muista ihmisistä ja ympäristöstä. Käymme esimerkiksi pari kertaa vuodessa Helsingin toimistomme voimin ulkoiluttamassa vanhuksia. Lisäksi olemme käyneet porukalla luovuttamassa verta, osallistuneet hyväntekeväisyyskeräyksiin ja kannustamme työntekijöitämme joukkoliikenteen käyttöön.

Olli Tiuraniemi

Tasa-arvoa koulutukseen?

Koulutuspolitiikka on osallistunut viime vuosina voimallisesti uusliberalistisen yhteiskuntapolitiikan toteuttamiseen. Koululaitoksen tehtäväksi on annettu kasvattaa kansalaisia yhteiskuntaan, jonka turvaverkot on purettu ja jossa jokainen oman onnensa sepänä tuotteistaa itsensä riskinottajaksi globaaleille työmarkkinoille.

Muutokset ovat johtaneet valinnaisuuden mahdollistaviin suuriin kouluyksiköihin, kyläyhteisöjen kuolemiseen, koulushoppailuun, opettajien uupumiseen ja yhä useampien nuorten syrjäyttämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tunnistanut tasa-arvovajeen ja laatinut ehdotuksen valtioneuvoston strategiaksi koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi. Ehdotuksen suurin huoli näyttää koskevan suurten kaupunkien koulujen välisiä eroja: heikkoihin kouluihin kasautuu liikaa heikkoja yksilöitä. Tarkoituksena on ottaa käyttöön lähialuekuvaaja, jonka perusteella koulujen rahoitusta kompensoidaan. Indikaattoreina toimivat alueen työttömyysaste, aikuisten koulutustaso ja maahanmuuttajien osuus väestöstä – tärkeitä kriteerejä, mutta epäselväksi jää, mikä on lähialue.

Ehdotuksessa ei käytetä lainkaan alueellisen tasa-arvon käsitettä eikä siinä käsitellä saamelaisten kielellistä ja kulttuurista tasa-arvoa. Viittaus alueelliseen tasa-arvoon sisältyy toteamukseen: ”Toisen asteen koulutuksen saatavuus tulee etenkin vähäisemmän väestöpohjan alueilla olemaan haastavaa.” Kyse on

kunnianhimoisesta nuorisotakuusta: jokaiselle peruskoulun päättävällä nuorella tulisi olla subjektiivinen oikeus opiskelu- tai harjoittelupaikkaan. Ministeriö on lisännyt työnsä haasteellisuutta ammattikoulutuspaikkoja ja lukioverkkoa karsimalla sekä leikkaamalla korkeakoulujen rahoitusta. Pienenevillä resursseilla tulisi haku korkeakouluihin sekä peruskurssit toteuttaa kaksi kertaa vuodessa.

EU:n Suomelle antamat muistutukset koulutus- ja työelämän sukupuolisegregaatiosta on esityksessä otettu vakavasti. Opettajien perus- ja täydennyskoulutukseen ehdotetaan lisättäväksi sukupuolta koskevaa tutkimustietoa – tässä Lapin yliopisto on ollut valtakunnallisena edelläkävijänä. Ensimmäistä kertaa myös seksuaalisten vähemmistöjen oikeudet nimitään tasa-arvokysymyksenä. Samalla ehdotuksessa esitetään paluuta vanhentuneeseen käytäntöön, jossa miesten osuutta sosiaali- ja kasvatustieteiden tehtävissä lisättäisiin palkitsemalla hakijaa akateemisten ansioiden sijasta sukupuolisista tunnuspiirteistä. Olisiko ehdotus pitänyt suvaita tasa-arvolain hengen vastaisen käytäntöjen estämiseksi?

Näyttää siltä, että uusliberalistisen koulutusideologian seurauksena syntyneiden ongelmien korjaaminen tulee kalliiksi niin yksilöille kuin yhteiskunnallekin.

Päivi Naskali
Dekaan, professori
Kasvatustieteiden tiedekunta

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Nuorten vankien koulupolku

Väitös 1.12.2012

TANJA ÄÄRELÄ "Aika paljollon vaikuttaa min-käläinen ilme opettajalla on naamalla" – Nuoret vangit kertovat peruskouluajoistaan

Nuorten vankien peruskouluajoja leimaa kokemus epäoikeudenmukaisesta kohte-lusta. Toisaalta opettajien tuella on erityi-nen merkitys nuorelle, joka kipuilee käyt-täytymisellään.

Kasvatustieteen maisteri, erityisluokan-opettaja Tanja Äärelä selvittää väitöstut-kimuksessaan, millaisia peruskoululaisia nuoret vangit ovat olleet ja millaisia koke-muksia heillä on peruskoulusta.

Vankilaan tuomitut nuoret olivat koke-neet ensimmäisinä kouluvuosinaan intoa ja oppimisen iloa. He olivat yrittäneet so-peutua koulun vaatimuksiin, mutta kou-luvuosien edetessä he olivat alkaneeet tun-tea itsensä yhä huonommiksi koululaisiksi ja ihmisiksi. Monelle yläkouluun siirtymi-nen oli taitekohta, joka oli lisännyt räjä-hdysmäisesti vaikeuksia sekä laajentanut ongelmien kenttää.

– Nuoret vangit eivät olleet kyenneet vastaamaan yläkouluun edellyttämään it-senäiseen vastuuseen: osa oli alkanut jää-dä yhä enemmän pois koulusta, osa häi-ritä opetusta. Heiltä puuttui motivaatio käydä koulua ja oppia tavoitteellisesti ja itsenäisesti. Osalla oli myös oppimisvai-keuksia, joihin he eivät saaneet riittävästi tukea, Äärelä sanoo.

Tutkimus nostaa osaltaan esille kou-lun roolia nuorten syrjäytymisen ehkäi-semisessä. Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastatellut olivat koulupudokkaita, kol-me heistä oli pudonnut jo peruskoulussa. Äärelän mukaan nuorten vankien kerto-mukset tukevat arjen tavallisten tekojen merkitystä: syrjäytymisen ehkäiseminen on osallisena pitämistä.

Yrittäjäksi opitaan toiminnan kautta

Väitös 12.1.2013

TAINA JÄRVI Yrittäjyyden oppiminen ammatillisella toisella asteella

Kasvatustieteen maisteri Taina Järvi ke-hittää väitöstutkimuksessaan toiminta-oppimisen mallia yrittäjyyden oppimi-seen ja opettamiseen ammatillisessa kou-lutuksessa.

Hän tutkii, miten yrittäjyyttä opitaan ja opetetaan, millaisia pedagogisia ratkaisuja oppiminen ja opettaminen edellyttävät sekä millaisia vaatimuksia yrittäjyyskasva-tus asettaa toisen asteen opetussuunnitel-mien kehittämiseksi.

– Ammatillisella toisella asteella yrit-täjyyden oppiminen on tietojen, taitojen, ominaisuuksien ja yrittäjämäisen toimin-nan oppimista. Käytännössä tämä edel-lyttää sitä, että oppiminen viedään kou-lun seinien ulkopuolelle todelliseen yritys-maailmaan, Järvi sanoo.

Yrittäjyyden oppimisen tulisi olla ti-lannesidonnaista, jolloin oppiminen ta-pahtuu aina tietyissä ajassa, paikassa ja todellisessa elämässä. Parhaita yrittäjyy-den oppimisen menetelmiä ovat erilaiset toiminnalliset menetelmät: tekemällä ja kokemuksesta oppiminen sekä ongelma-lähtöinen oppiminen esimerkiksi pienis-sä ryhmissä.

– Tämä edellyttää, että yrittäjyyden op-pimisessa ja opettamisessa tulee hyödyn-tää oppilaitoksen ulkopuolisia verkostoja entistä enemmän, jotta opiskelijat voivat tutustua oman alansa yrittäjiin ja aitoon yritystoimintaan, Järvi sanoo.

Järven mukaan opetussuunnitelmien kehittämisen kannalta toimintaoppimi-sen mallin käyttöönotto edellyttää alueen elinkeinoelämän roolin korostamista sekä opettajan roolin muuttamista tiedon jaka-jasta oppimisen mahdollistajaksi ja oppi-misympäristöjen suunnittelijaksi.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

Virtuaalilavastus elokuvissa

Väitös 14.12.2012

KATRIINA PAJUNEN Immersed in Illusion. An Ecological Approach to the Virtual Set

Virtuaalilavastus mahdollistaa elokuvissa uudenlaiset tarinat ja siirtymät sekä en-tistä syvemmän läsnäolon kokemuksen.

Taiteen maisteri Katriina Pajunen tutkii väitöskirjassaan virtuaalilavastusta sekä perinteisiä elokuvallisen illuusion laje-ja ekologisen psykologian avulla. Tutki-muksen mukaan virtuaalilavastus on elo-kuvallisten illuusioiden sarjassa aivan uu-denlainen ilmiö.

– Virtuaalisuus mahdollistaa lavastus-elementtien liikkeen tai kameran liikku-misen digitaalisessa lavastuksessa, mihin aikaisemmat illuusiotekniikat eivät ole ky-enneet. Staattisen lavastuskuvan korvaa nyt animoitu digitaalinen illuusio, Paju-nen toteaa.

Samalla uusi tekniikka mahdollistaa uudenlaisten elokuvallisten tarinoiden kertomisen. Se mahdollistaa myös uu-denlaisen läsnäolon kokemuksen virtu-aalisessa maailmassa.

– Virtuaalinen kamera vie meidät en-nen kokemattomiin maisemiin. Aikai-semmin tarinan kertominen vaikkapa pyörremyrskyn silmässä olisi ollut hyvin vaikeaa ja epäuskottavaa. Tarinat saavat uusia ulottuvuuksia: vain mielikuvitus on rajana, Pajunen sanoo.

Pajunen mukaan virtuaalilavastus muuttaa myös elokuvan maailman sään-töjä: kamera-ajojen sijasta virtuaalilavas-tuksessa on mahdollista siirtyä äärettömiä etäisyyksiä.

– Virtuaalilavastus kumoaa perintei-set fysiikan lait. Siinä mikään ei ole itse-täänselvyys: ei painovoima, valonsuunta tai muu fyysinen ominaisuus, hän sanoo.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

Prostituutio vaikeuttaa ihmissuhteita

Väitös 22.2.2013

DALIA PUIDOKIENE Covert Codes of Women in Prostitution: Pathways for Recovering Roots after Trauma Interface

Naiset, jotka ovat olleet prostituoituina lapsena tai nuoruusiällä, kärsivät pelosta tulla hylätyksi, mikä estää heitä luomasta läheisiä kontakteja muihin ihmisiin. Kuitenkin läheiset ihmissuhteet ovat ainoa asia, joka voi auttaa heitä ratkaisemaan ongelmiaan ja tekemään elämässään positiivisen käänteen.

Dalia Puidokiene on väitöstutkimuksessaan perehtynyt prostituoituina olleiden naisten henkilökohtaisiin kokemuksiin. Tutkimus osoittaa, että naisprostituoituidut kohtaavat elämässään monitahoisia ja monimutkaisia ongelmia.

Niitä ovat muun muassa huono itsetunto, epävarmuus, vahingoittunut minäkuva ja itsetuhoisuus. Naisprostituoituidut ovat haavoittuvaisia ihmissuhteissa ja ajautuvat onnettomiin parisuhteisiin. He myös sairastavat traumaperäistä stressiä ja ovat taipuvaisia seksuaaliseen hyväksikäyttöön sekä alistuvaan käytökseen.

– Apua hakeneiden naisten kokemukset paljastavat, kuinka tärkeitä läheiset ihmissuhteet ovat. Ainoa asia, joka auttoi naisia uudistumaan ja keräämään takaisin menetettyä energiaa, oli läheisten ihmissuhteiden parantava voima, Dalia Puidokiene kertoo.

Ennen kuin nämä naiset voivat ottaa vastaan apua, heidän täytyy oivaltaa ongelmansa. Se, että naisten avun tarpeeseen ei pystytty vastaamaan, myös estää heitä muuttamasta elämäänsä positiivisemmaksi.

Kestävä markkinointi edellyttää keskustelua

Väitös 22.2.2013

JOSÉ-CARLOS GARCÍA-ROSELL A Multi-stakeholder Perspective on Sustainable Marketing: Promoting Sustainability through Action and Research

Nykyinen tapa toteuttaa kestävää markkinointia ei edistä kestävää kehitystä, sillä se ei huomioi riittävästi mm. sidosryhmien näkökulmia. Se on yritys- ja asiakaskeskeistä ja tukeutuu liikaa teknisiin ratkaisuihin.

José-Carlos García-Rosell on perehtynyt väitöstutkimuksessaan kestävään markkinointiin. Tutkimuksen mukaan ongelma on siinä, että sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät asiat ymmärretään teknisinä asioina, jotka voidaan ottaa käyttöön ilman kriittistä tarkastelua.

– Kestävyyden käsite ja arvot eivät ole pysyviä. Eri sidosryhmien taloudellisten, sosiaalisten ja ekologisten näkökulmien tarkastelu on välttämätöntä, jotta voidaan ymmärtää kestävä kehityksen monimutkaisuutta ja luoda sosiaalisesti vastuullinen markkinointistrategia, García-Rosell kertoo.

Johtajien tulisi ennemmin huomioida sidosryhmäyhteistyön tuomat mahdollisuudet ja parantaa tietoisuutta sekä toimintaa sidosryhmien välillä kuin pyrkiä pitämään asiakkaat tyytyväisinä.

Markkinoinnin opiskelijoita tulisi rohkaista kyseenalaistamaan vallitsevat käsitykset sen sijaan, että opetus tarjoaisi ohjeet siihen, miten toimia sosiaalisesti vastuullisella tavalla.

– Erilaisten näkökulmien esiintuominen edistää kestävä oppimista ja antaa siten opiskelijoille tilaisuuden määritellä identiteettiään johtajina uudelleen.

OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Asuntoluoton riskit

Väitös 25.1.2013

MARJA-LEENA NIEMI Asuntoluotto, osapuolten oikeusasema ja sopimuksen riskit

Asuntoluotto on kotitalouksien suurin ja pitkäkestoisin velkasopimus, johon sisältyy aina riskkejä. Sopimusasetelmassa on mukana velallisen ja velkojan lisäksi myös muita tahoja, kuten vakuuden antajia ja vakuutusten myöntäjiä. Liian suurista asuntoluotoista ja tiedon puutteesta johtuvat riskit kohdistuvat ennen kaikkea yksittäisiin kotitalouksiin.

Marja-Leena Niemen väitöstutkimus osoittaa, että asuntoluoton sopimusosapuolten kesken vallitsee tiedollinen ja taidollinen epäsymmetria: vahvempuna osapuolena on luotonantaja.

Asuntoluottosopimus vakiomuotoisena sopimuksena on varsin laaja ja monitahoinen sopimuskokonaisuus, joka sopimuksen panttausehtoineen käsittää yli 30 sivua tietoa ja sopimusehtoja.

Jotta kuluttajan asemassa oleva luotonhakija voi tehdä vastuullisen luottopäätöksen, tulee hänen tietää riittävästi sopimukseen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista.

– Sopimustekstin ymmärtäminen ja muutoinkin asuntoluottosopimuksen velvoitteiden sisäistäminen edellyttäisi, että pankeista riippumatonta, ulkopuolista neuvontaa olisi saatavilla nykyistä enemmän. Erityistä huomiota tulee kiinnittää etenkin ensikertaa asuntoluottoja ottaviin nuoriin, Niemi toteaa.

Velvoiteoikeuden alaan kuuluvassa tutkimuksessa on koostettu ensimmäistä kertaa tässä laajuudessa yhteen asuntoluottosopimuksen elinkaaren juridiikkaa aina markkinoinnista luoton perintään asti.

Julkaisut

Teoksia yliopistolaisilta Toimittaneet OLLI TIURANIEMI, SARI VÄYRYNEN ja NIINA HUUSKONEN

Early Child Care and Education in Finland

Kaarina Määttä ja Satu Uusiautti (toim.)

Routledge 2012

Kirjassa käsitellään alle kymmenvuotiaiden lasten kehitystä, kasvatusta, oppimista, opetusta ja hoitoa Suomessa. Kirjassa kysytään, millainen on lapsuus ja millaisia käytännön ratkaisuja on luotu tuottamaan hyviä lapsuuden kokemuksia ja tukemaan lasten kehitystä.

Teos koostuu 12 artikkelista, joissa käsitellään lapsia koskevaa tutkimusta ja käytännön ratkaisuja liittyen lasten kasvuun ja kehitykseen, oppimiseen, opettamisen organisoimiseen sekä lasten hoidon ja kasvatuksen käytäntöihin. Kirjoittajat edustavat Suomen eri yliopistoja ja kasvatustieteen osa-alueita.

Artikkelit on jaettu kolmeen lukuun: varhaiskasvatuksen toteutus ja arviointi, näkökulmia lasten hyvinvointiin sekä erityisiä näkökulmia varhaiskasvatukseen, lastenhoitoon ja tutkimukseen Suomessa.

Teos on hyödyllinen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen asiantuntijoille ja tutkijoille. Lisäksi se soveltuu näiden alojen perusopin-toihin oppikirjaksi.

Many Faces of Love

Kaarina Määttä ja Satu Uusiautti (toim.)

Sense Publishers 2012

Professori Kaarina Määttä ja erityisasiantuntija Satu Uusiauttin toimittama teos puretuu ikuisesti kiehtovaan romanttiseen rakkauteen ja sen ohella myös moniin muihin rakkauden muotoihin. Teoksessa pohditaan muun muassa, minkälaisia mahdollisuuksia rakkaus tarjoaa inhimillisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Ensimmäinen luku käsittelee romanttisen rakkauden vaiheita nuoruuden ensirakkauden huumasta aina seniori-ikänsä kypsyään rakkauteen. Toisessa luvussa tarkastellaan rakkautta ja kasvatusta: mitä on vanhempainrakkautta, mitä pedagoginen rakkaus merkitsee opettajan työssä sekä kuinka rakastamisen kykyä voi vahvistaa. Kolmannessa luvussa selvitetään rakkauden kytkentöjä sen lähi-ilmiöihin: millaisia yhtäläisyyksiä rakkaudella on ystävyyteen, luovuuteen tai työssämenestymiseen ja kuinka rakkaus työhön vahvistaa hyvinvointia. Neljäs luku esittelee rakkauden synkkiä puolia, kuten sairaalloista rakkautta, rakkautsaddiktioita ja avioeron tuskaa.

Teos sopii tutkimus- ja opetustarkoituksiin. Se toimii oppikirjana psykologian, kasvatustieteen, sosiaalityön, terveystieteiden ja muiden ihmistieteiden aloilla.

Teos liittyy Lapin yliopistossa toteutettavaan kärkihankkeeseen: Love-based Leadership – An Interdisciplinary Approach.

Sosiaalityön käytännönopetus liikkeessä

Noora Tuohino, Anneli Pohjola

ja Mari Suonio (toim.)

Sosnetin julkaisuja 5: 2012

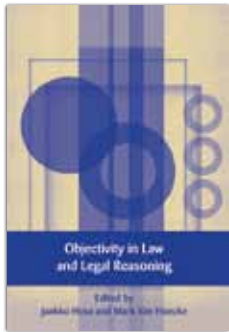
Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnetin yhteistyönä ilmestyvässä, referee-menettelyn läpikäyneessä artikkelijulkaisussa analysoidaan sosiaalityön käytännönopetukseen liittyviä pedagogisia ratkaisuja, ohjausta ja oppimista, työmuotoja ja mallintamista sekä kehittämissuuntia ja uusia avauksia.

Käytännönopetuksella tarkoitetaan sosiaalityön koulutuksessa ammatillisiin käytäntöihin liittyviä opintoja ja harjoitteluja. Käytännönopetuksessa on kyse opetus-suunnitelman mukaisesta ohjatusta opiskelusta, ja se on vahvasti sidoksissa sosiaalityön tieteellis-teoreettiseen opetukseen. Käytännönopetus sisältyy sosiaalityön koulutukseen lakisääteisesti.

Teoksen kirjoittajat ovat sosiaalityön opettajia ja tutkijoita Helsingin, Itä-Suomen, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistoista ja Arcada-ammattikorkeakoulusta sekä sosiaalityöntekijöitä sosiaalialan osaamiskeskusta ja sosiaalityön organisaatioista. Julkaisu voidaan hyödyntää oppikirjana sosiaalityön koulutuksessa, erityisesti käytännönopetuksessa.

Julkaisu on tehty osana Sosnetin vuosina 2008–2012 toteuttamaa Sosiaalityön koulutuksen työelämälähtöisyys -hanketta.

www.sosnet.fi/julkaisut

Objectivity in Law and Legal Reasoning

Jaakko Husa ja Mark Van Hoecke (toim.)
Hart Publishing 2013

Professori Jaakko Husan ja tutkimusprofessori Mark Van Hoecken toimittamassa teoksessa tarkastellaan kriittisesti, uudella tavalla ja useista eri näkökulmista objektiivisuuden toteutumista oikeusteoriassa 2000-luvulla. Kirjoittajat nostavat teoksessaan esille erilaisia oikeusteoriaan vaikuttavia taustatekijöitä.

Oikeusteoriaan liittyy erilaisia oikeudellisia käsityksiä, ideologioita, metodologisia lähestymistapoja sekä erilaista argumentaatiota ja keskustelua, jotka yhdessä ja erikseen rajoittavat oikeuden ja oikeudellisen perustelun objektiivisuutta.

Husan mukaan oikeusteoreetikot haluat pitää alansa muiden tieteenalojen tapaan objektiivisena tieteenalana: se onkin yleinen tieteenharjoittamisen ohjenuora, jonka avulla etsitään tieteellisiä totuuksia. Edelleen tutkimuksen tekijöiden tulisi toimia tutkimusta tehdessään objektiivisesti, ilman ennakoasenteita, sidonnaisuuksia ja tunnelatauksia.

Oikeusteoreetikkojen toimintaa kahlitsee kuitenkin aina ympäröivä oikeuskulttuuri. Siksi heidän tieteellinen työnsä perustuu ainakin joiltain osin tuohon kulttuuriin sekä sen ja heidän itsensä väliseen vuorovaikutukseen.

Jaakko Husa toimii oikeuskulttuurin ja oikeuslingvistiikan professorina Lapin yliopistossa. Mark Van Hoecke on oikeusteorian ja vertailevan oikeustieteen tutkimusprofessori Gentin yliopistossa.

Taidetta, kulttuurien yhteistyötä ja uusia verkostoja

Tiina Seppälä (toim.)
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu 2012

Julkaisussa kerrotaan Pohjoisen kulttuuri-instituutin (PKI) perustamisvaiheesta ja toiminnan tuloksista.

Teos jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäisen osan artikkeleissa Pohjoisen kulttuuri-instituutin oppilaitosten opettajat ja henkilökunnan edustajat avaavat keskeisiä instituuttiin liittyviä teemoja: taidetta, kulttuuria ja pohjoisuutta. He kuvaavat instituutin toimintaa erilaisten projektien, yhteisen tutkimus- ja koulutustoiminnan sekä alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön näkökulmista.

Toinen osa esittelee PKI:n oppilaitosten opiskelijoiden ja opettajien yhdessä tekemiä projekteja. Artikkeleissa kuvataan muun muassa Kukkolan kosken yhteisötai-deprojektiä, Arktiset tulet -elokuvan tuotantoa, lumikappelin rakentamista, taide-lähtöistä toimintaa ikäihmisten kanssa sekä vuorovaikutteisista 3D-projektia.

Kolmannessa osassa avataan sidosryhmi-en näkemyksiä yhteistyöstä ja sen kehittämisestä.

Kirja päättyy Pohjoisen kulttuuri-instituutin johtajan, Lapin yliopiston rehtorin ja Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian johtajan kommenttipuheenvuoroihin. He esittävät Pohjoisen kulttuuri-instituutille erilaisia tulevaisuuden visioita.

www.tokem.fi/julkaisut

Varjoja naiseudessa

Elina Virokannas ja Sanna Väyrynen (toim.)
Unipress 2013

Teos käsittelee naisen elämään liittyviä riskejä ja uhkia, jotka ovat valtaväestölle tuttuja lähinnä vahvasti latautuneiden stereotyyppioiden kautta.

Kirja puntaroi muun muassa, kuinka prostituoitu tai amfetamiiniriippuvainen mieltää itsensä äitinä ja naisena tai onko naisen pahoinpitely parisuhteessa perheen sisäinen asia. Pitääkö naisen vaieta seurakunnassa? Voiko vankilasta vapautunut nainen saada palkkatöitä? Kuinka naiset selviävät – vai selviävätkö he?

Teos pohtii naiseuden varjoja, rajoittamista ja säröilyn paikkoja vallitsevista aiheen käsitteilytavoista poiketen: kirjan pienoistutkimukset keskittyvät naisten omiin kokemuksiin ja näkemyksiin. Tutkimukset sisältävätkin runsaasti naisten itsensä tuottamaa aineistoa.

Naiset näyttävät kirjassa muun muassa äiteinä, päihteidenkäyttäjinä ja omasta traumaattisesta lapsuudestaan kärsivinä ihmisinä. Kirjassa tarkastellaan myös naisille suunnatun päihdehoidon erityispiirteitä.

Monitieteinen puheenvuoro on suunnattu opettajille, tutkijoille, opiskelijoille sekä auttamistyön ammattilaisille sosiaali- ja terveysalalla.

Poronhoitajien hyvinvoinnin uhat ja avun tarpeet

Anneli Pohjola
& Jarno Valkonen (toim.)

133 s. ISBN: 978-952-484-589-2
Lapin yliopistokustannus 2012

Poroelinkeinoon nykytilan kohentaminen edellyttää suurpetokysymyksen ratkaisemista poronhoitoalueella. Lisäksi ammattiporonhoitajien tarpeisiin tulisi rakentaa selkeä paketti erilaisia neuvonta-, tuki- ja toimeentulopalveluita.

Professori Anneli Pohjolan ja yliopistonlehtori Jarno Valkosen toimittama julkaisu koostuu kahdesta tutkimusraportista, jotka tarkastelevat poronhoidon muutoksia ja muutosten vaikutuksia ammattiporonhoitajien hyvinvointiin, työssä jaksamiseen ja avuntarpeisiin. Teos keskittyy erityisesti suurpetoeläinongelman kärjistyksen mukanaan tuomiin muutospaineisiin.

Ulbmilin sámii pedagogihka ollašuttin

Pigga Keskitalo
& Kaarina Määttä (toim.)

160 s. ISBN 978-952-484-603-5
Lapin yliopistokustannus 2012

Kasvatustieteen tohtori Pigga Keskitalon ja professori Kaarina Määttän toimittamassa julkaisussa pohditaan saamelaisopetusta eri näkökulmista. Saamelaisopetuksen teoriaa, käytäntöjä, ratkaisuja ja haasteita tarkastellaan saamelaisten itsensä kertomana.

Julkaisun tavoitteena on vahvistaa saamelaisopettajien roolia ja mahdollisuuksia kehittää opetustyötään sekä jalkauttaa saamelaispedagoginen tutkimustyö koulu- ja opetustyöhön. Se pyrkii luomaan siltoja tutkimuksen ja käytännön opetustyön välille. Kirja tarjoaa myös ideoita uusiin kehittämis- ja tutkimushankkeisiin.

Saamenkielinen teos on tarkoitettu kaikille saamelaisopetuksesta ja sen kehittämisestä kiinnostuneille.

Huomioita pohjoismaiseen saamelaissopimukseen

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin johtama kansainvälinen tutkimusryhmä on tarkastellut pohjoismaista saamelaissopimusta oikeusvertailun sekä kansainvälisen ja kansallisen oikeuden kehityksen näkökulmista.

Vuonna 2005 jätetyn pohjoismaisen saamelaissopimusluonnoksen pohjalta aloitettiin neuvottelut Suomen, Ruotsin ja Norjan valtioiden kesken vuonna 2011. Neuvottelut on tarkoitus saattaa päätökseen vuoteen 2015 mennessä. Tutkimus tuo mm. esiin haasteita valtioiden asennoitumisessa pohjoismaista saamelaissopimusta kohtaan.

– Tätä sopimusluonnosta on tarkasteltu kaikissa Pohjoismaissa aika kriittisesti ja tut-

kijaryhmämme mukaan turhankin varovaisesti. Ministerityöryhmät eivät ole mielestämme ottaneet tarpeeksi huomioon kansainvälisen oikeuden selkeätä kehitystä kohti alkuperäiskansojen sisäistä itsemääräämisoikeutta. Tarkastelun ulkopuolelle on jäänyt myös niin kutsutun ennakkollisen suostumuksen rooli osana prosesseja, joissa myönnetään lupia saamelaisten intressejä ja oikeuksia loukkaaville teollisuusprojekteille, toteaa Arktisen keskuksen tutkimusprofessori Timo Koivurova, toinen tutkimusprojektin johtajista. Toinen projektin johtaja on professori Nigel Bankes Calgaryn yliopistosta Kanadasta.

Tutkijaryhmä osoittaa myös tarpeita tar-

kentaa tiettyjä sopimusluonnoksen artikloja ja löytää suosituksia maille, jotka nyt neuvottelevat sopimusta. Kansainvälisessä tutkimusprojektissa oli pohjoismaisten tutkijoiden lisäksi tutkijoita Australiasta, Pohjois-Amerikasta, Etelä-Amerikasta ja Euroopasta. Tutkimusta rahoitti Pohjoismaiden ministerineuvosto.

The Proposed Nordic Saami Convention: National and International Dimensions of Indigenous Property Rights
Nigel Bankes & Timo Koivurova
Hart Publishing 2013

Avoim vuorovaikutus lisää kaivosten hyväksyttävyyttä paikallisyhteisöissä

Suuri osa Kittilän, Kolarin ja Muonion asukkaista suhtautuu kaivoksiin myönteisesti. Eniten huolta kaivokset aiheuttavat Ylläksen matkailijoissa.

Tämä tuli esiin kyselytutkimuksessa, joka oli osa Lapin ja Oulun yliopiston sekä Metsäntutkimuslaitoksen yhteistä Dilacom-hanketta. Hankkeessa tutkitaan kaivostoiminnan hyväksyttävyyttä paikallisyhteisöissä, kaivostoiminnan ja luontoon perustuvien elinkeinon yhteensovittamista sekä matkailijoiden käsityksiä kaivostoiminnasta.

– Suurin osa kaivoskuntien vakituisista asukkaista kokee kaivoksen vaikuttavan omaan hyvinvointiinsa positiivisesti. Täysin neutraalina vaikutusta pitää noin kolmannes ja kielteisenä kahdeksan prosenttia vakituisista asukkaista. Loma-asukkaiden keskuudessa kaivoksen vaikutuksen kokee kielteiseksi noin kolmannes vastaajista, sanoo tutkija Marika Kunnari Lapin yliopistosta.

Tutkimuksen mukaan suhtautuminen on myönteistä, jos ihminen kokee, että hän voi ilmaista avoimesti mielipiteensä kaivoksesta. Myönteistä suhtautumista lisäävät myös kaivosyhtiöiden avoin tiedotuslinja ja mahdollisuus osallistua sosiaalisten vaikutus-

ten arviointiprosessiin. Myös kuntien odotetaan tiedottavan avoimesti ja nopeasti kaikista kaivokseen liittyvistä asioista.

Paikalliset asukkaat suhtautuvat myös mökkiläisiä myönteisemmin kaivostoiminnan ja muiden elinkeinon yhteensovittamisen mahdollisuuksiin. Niin paikallisilla asukkailla, mökkiläisillä, poronhoitajilla kuin matkailuyrittäjillä on kuitenkin erilaisia huolenaiheita kaivoksiin liittyen.

– Yhteensovittamista helpottaa mahdollisimman avoin ja konkreettinen tiedottaminen. Oleellista hyväksyttävyyden ja sosiaalisen kestävyuden kannalta on, että kaivostoiminnasta koituvat hyödyt ja haitat kohdentuvat ainakin osittain kaivospaikkakunnille, Metsäntutkimuslaitoksen tutkijat Mikko Jokinen ja Sanna Hast sanovat.

Tutkimuksessa kysyttiin myös matkailijoilta suhtautumista Hannukaisen ja Kittilän kaivoshankkeisiin. Matkailijoista melkein puolet (45 %) suhtautuu nykyisiin kaivoshankkeisiin neutraalisti mutta lähes yhtä moni (39 %) kielteisesti.

– Ylläksen matkailijoista peräti 81 prosenttia arvioi Hannukaisen vaikuttavan kielteisesti Ylläksen ja Levin imagoon, Mikko Jokinen sanoo.

www.ulapland.fi/dilacom

Rahoitusta kaivostoimintaa koskevan tietämyksen parantamiseksi

Suomen Kulttuurirahasto on myöntänyt 200 000 euron rahoituksen Vastuullinen kaivostoiminta -hankkeelle.

Hankkeen tavoitteena on päivittää tietämystä kaivosalan nopeasti muuttavasta todellisuudesta ja suhteuttaa se globaaleihin ja paikallisiin muutostrendeihin. Alateemoja ovat globaali kaivostoiminta ja siihen liittyvät yhteiskunnalliset vaateet, suomalainen kaivostoiminta ja aluekehitys sekä kaivostoiminta ja kestävä kehitys.

Hankkeessa selvitetään erilaisten arvojen ja intressien yhteensovittamisen haasteita sekä linjataan ympäristöllisesti ja sosiaalisesti vastuullisen kaivostoiminnan periaatteita. Monialainen pohdinta pyrkii luomaan uutta tietämystä ja ymmärrystä sekä etsimään uusia ratkaisumalleja. Hanke koostuu viiden seminaarin sarjasta ja kirjasta.

Hankkeen päätoteuttaja on Itä-Suomen yliopisto. Vastuullisena johtajana toimii ympäristöpolitiikan professori Rauno Sairinen. Lapin yliopistosta hankkeen johtoryhmään kuuluvat ympäristöoikeuden professori Kai Kokko ja sosiologian professori Asko Suikkanen. Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Oulun Mining School, Geologian tutkimuskeskus sekä Oulun ja Lapin yliopisto.

Tieteellisten lehtien toimituksia Lapin yliopistoon

Oikeustieteiden tiedekunnan professorit Jaakko Husa ja Soili Nystén-Haarala on valittu yhteispohjoismaisen oikeustieteellisen aikakausjulkaisu Retfaerdin Suomen toimituksen päätoimittajiksi. Lehden toimitus jakautuu neljän pohjoismaan kesken siten, että kunkin maan toimitus on vuosittain vastuussa yhden numeron toimittamisesta.

Retfaerd on teoreettisesti orientoitunut yleisoikeustieteellinen referee-julkaisu, jos-

sa julkaistaan pohjoismaisten kielten lisäksi englanniksi. Julkaisun toimitus-, kirjoittaja- ja lukijakunta edustavat eri kansallisuksia.

Professori Antti Syväjärvi ja tutkimusjohtaja Jaana Leinonen yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta on puolestaan valittu Hallinnon Tutkimus -lehden toimitukseen vuosiksi 2013–2015. Syväjärvi toimii lehden päätoimittajana ja Leinonen toimitussihteerinä.

Hallinnon Tutkimus on neljästi vuodes-

sa ilmestyvä referee-lehti, jossa julkaistaan julkiseen, yritysten ja järjestöjen hallintoon sekä muun muassa johtamiseen ja organisaatioihin liittyviä tieteellisiä artikkeleita. Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Hallinnon Tutkimus on alansa johtavia tieteellisiä julkaisukanavia.

Julkaisufoorumissa molemmat julkaisut sijoittuvat tasolle kaksi.

Arktisen keskuksen professori menestyi valokuvakilvassa

Professori Bruce Forbes menestyi Cold snap! -valokuvakilpailussa Kanadassa. Kilpailuun osallistuneet valokuvat on otettu maapallon napa-alueilla eli Arktiksella tai Antarktiksella. Forbes tuli toiseksi Napa-alueiden yhteisöt -sarjassa kuvallaan, jonka hän on ottanut tutkimusmatkallaan Jamalin nenetsien keskuudessa. Kilpailun järjestivät Canadian Geographic -valokuvaajyhdistys ja IPY 2012 -konferenssi.

BRUCE FORBES

Alkuperäiskansojen pyhät paikat

Pyhätunturilla järjestetään 11.–13. syyskuuta kansainvälinen konferenssi arktisten alkuperäiskansojen pyhien paikkojen suojelusta.

Konferenssi pyrkii tuomaan yhteen alkuperäiskansojen edustajia, tutkijoita, järjestäjien edustajia, päätöksentekijöitä ja muita aiheesta kiinnostuneita keskustelemaan arktisen ja pohjoisen alueen pyhistä paikoista, niihin liittyvistä moninaisista kulttuurisista merkityksistä ja uhkakuvista sekä pyhien paikkojen oikeudellisesta suojelusta. Dialogin avulla voidaan tukea sitä, että pyhiin paikkoihin liittyvät kulttuuriset ja henkiset arvot osataan ottaa huomioon mm. päätöksenteossa.

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti järjestää konferenssin yhteistyössä Arktisen yliopiston oikeustemaattisen verkoston ja Montrealin yliopiston kanssa.

www.arcticcentre.org/sacredsites2013

Yliopisto vahvistaa saamentutkimustaan

Yliopiston hallitus on päättänyt oikeustieteelliseen ja yhteiskuntatieteelliseen saamentutkimukseen suunnatun rahoituksen kohdentamisesta. Yliopisto sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä tarkoitukseen miljoonan euron määrärahan vuosille 2013–2016.

Tähän mennessä yliopisto on panostanut saamentutkimuksen kehittämiseen verkostoitumalla sekä yliopiston sisällä että ulospäin, suuntaamalla avautuneita opetus- ja tutkimustehtäviä uudelleen sekä käynnistämällä yliopiston painoaloihin liittyvän oikeus- ja yhteiskuntatieteellisen saamentutkimuksen työryhmän toiminnan.

Nyt Lapin yliopistoon perustetaan saamentutkimuksen apulaisprofessori, kaksi kahden vuoden mittaista tutkijan tehtävää väitelleille tohtoreille sekä yksi tutkijankoulutuspaikka neljäksi vuodeksi ja yksi tutkijankoulutuspaikka yhdeksi vuodeksi. Lisäksi perustetaan yksi osa-aikainen professori saamentutkimukseen 3–4 vuodeksi.

Saamentutkimukseen liittyvien väitöskirjojen viimeistelyyn varataan yksi noin 6 600 euron apuraha vuosittain sekä yksi

noin 3 300 euron apuraha vuosittain jatkotutkimussuunnitelman tai kansainvälisen refereer-artikkelin valmistelua varten. Myös alan kansalliseen ja kansainväliseen tutkimustoimintaan ja verkottumiseen varataan erillinen määräraha.

Lisäksi Lapin yliopistoon on hallituksen päätöksen mukaisesti perustettu ohjausryhmä saamentutkimuksen vahvistamiseksi ja kehittämiseksi. Puheenjohtajana on rehtori Mauri Ylä-Kotola ja sihteerinä yhteyspäällikkö Jorma Puuronen. Ryhmään on kutsuttu lisäksi 12 jäsentä Lapin yliopiston eri tiedekunnista ja yksiköistä sekä Oulun yliopiston Giellagas-instituutista. Jäsenet ovat tutkija Antti Aikio, erikoistutkija Eliina Helander-Renvall, tutkija Tanja Joona, suunnittelupäällikkö Kaisa Kangas, professori Veli-Pekka Lehtola, yliopistonlehtori Aini Linjakumpu, vararehtori, professori Kaarina Määttä, yliopisto-opettaja Anne Nuorgam, tutkija Piia Nuorgam, yliopisto-opettaja Rauna Rahko-Ravantti ja yliopisto-opettaja Pia Skaffari. Ryhmän toimikausi kestää vuoden 2014 loppuun asti.

Suomen ja Kiinan arktista oikeutta vertaillaan

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti (PYVI) on saanut Suomen Akatemian rahoituksen arktisen oikeuden vertailevaan tutkimukseen Suomen ja Kiinan välillä.

Mielenkiinto arktista aluetta kohtaan on kasvanut vauhdilla tällä vuosituhannella muun muassa ilmastonmuutoksen, jäätävien vapautuvien uusien merireittien sekä luonnonrikkauksien ansiosta. Myös Kiina on osoittanut mielenkiintoa arktista aluetta kohtaan hakemalla tarkkailijan asemaa Arktisessa neuvostossa.

– Suomen ja Kiinan oikeusjärjestelmien vertailu tuottaa tärkeää tietoa päätöksentekijöille, tutkijoille ja suurelle yleisölle. On mielenkiintoista tutkia, miten pitkälle Kiina mukautuu arktisen alueen oikeudellis-poliittiseen järjestykseen vai pyrkiikö se haastamaan sen, PYVIN johtaja, tutkimusprofessori Timo Koivurova pohtii.

Tutkijaryhmä aloittaa työnsä vertailemalla Suomen ja Kiinan oikeudellisia ja poliittisia kantoja, jotka liittyvät arktisen alueen merialueiden suvereniteettiin, merien suojelualueisiin, tieteelliseen tutkimukseen ja Arktisen neuvoston toimintaan osallistumiseen.

– Vertailu mahdollistaa johtopäätösten tekemisen siitä, millaisia ovat Suomen ja Kiinan arktiseen hallintoon ja kansainväliseen oikeuteen liittyvät asenteet ja käytännöt, Koivurova sanoo.

Vuonna 2014 alkavaa projektia vetää tutkimusprofessori Timo Koivurova ja projektin tutkijana toimii Adam Stepien Arktisesta keskukselta.

Yhteistyötä tehdään kiinalaisten Wuhan ja Shanghain yliopistojen tutkijoiden kanssa professori Tianbao Qinin johdolla. Projekti tuottaa tieteellisiä julkaisuja sekä järjestää aiheeseen liittyvän seminaarin Kiinassa.

Kansainvälinen taidebiennaali Rovaniemelle

X-Border on kansainvälinen nykytaidenäyttely, jonka teemana on rajojen ylittäminen. Biennaali toteutuu harvinaislaatuisesti yhtä aikaa kolmessa maassa: se on esillä Suomessa Rovaniemellä, Ruotsissa Luulajassa ja Venäjällä Severomorskissa 19.6.–6.10.2013.

Biennaaliin tulee esille yli 50 taiteilijan taita, jotka on valittu noin 500 näyttelyhakemuksen perusteella.

X-Border-biennaalin toteuttajia ovat Kilen Art Group, Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta ja Severomorskin suljetun alueen kunnallishallinto. Yhteistyötahoja ovat Luulajan taidehalli, Lapin taiteilijaseura ja Norrbottenin maakuntamuseo.

Biennaalin tuottaa Rovaniemelle New Horizons -hanke, jota rahoittaa Lapin liiton hallinnoima Euroopan unionin Kolarctic ENPI CBC -ohjelma. Hankkeen tavoitteena on tukea ihmisten välisiä kontakteja, vahvistaa pohjoista identiteettiä, lisätä rajat ylittävää yhteistyötä Luoteis-Venäjän ja Skandinavian pohjoisosien välillä, tukea luovaa yrittäjyyttä sekä tuottaa yhteisiä kulttuuri- ja taidetapahtumia.

Tietoa rahoitusmahdollisuuksista

16.4. klo 12–16
Luentosali 16

Esittelytilaisuus:
Euroopan komission uusi tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelma (Horisontti 2020) vuosille 2014–2020

APURAHAT

Koneen Säätiöltä apurahoja

Koneen Säätiö jakoi syyskokouksessaan apurahoja ja avustuksia yhteensä noin 13,6 miljoonan euron edestä. Lapin yliopistoon myönnettiin yhteensä viisi tutkijastipendiä tai apurahaa, yhteensä 130 800 euroa.

Lapin yliopistosta apurahan saivat vuodeksi seuraavat tutkijat:

- Taiteen tohtori **MERVI AUTTI** 30 000 euroa: Tulien virittelyä "Lapin henkisen elämän raunioilla". Taiteilijat kulttuurivaikuttajina Lapin sodan jälkeen -tutkimus ja dokumenttielokuvan käsikirjoitus
- Taiteen maisteri **ADRIAN BRAUN** 25 200 euroa: Corporate Social Responsibility in the Barents Region
- Yhteiskuntatieteiden maisteri **KOSTI JOENSUU** 25 200 euroa: Lars Levi Laestadiusin filosofia ja länsimaisen metafysiikan kritiikki
- Tutkija **ROZA LAPTANDER** 25 200 euroa: Socio-cultural change of Uralic languages' minority in 20–21st century Siberia analyzed through Nenets life stories
- Yhteiskuntatieteiden maisteri **MIRJA VIHERSALO** 25 200 euroa: EU:n ilmastopolitiikka ympäristökansalaisuuden näkökulmasta

Kilpailun finalistit Tim Gøddenhenrich (vas.), Maria Kataja ja Pernille Sax.

Menestystä lumilautailutakin suunnittelukilpailussa

Lapin yliopistossa vaatetus suunnittelua opiskeleva Maria Kataja on sijoittunut kolmen parhaan joukkoon kansainvälisillä ISPO-messuilla järjestetyssä lumilautailutakin suunnittelukilpailussa.

686 outerwear Reclaim Project -kilpailussa oli tehtävänä suunnitella ja valmistaa lumilautailutakki käyttämällä 686 outerwearin tuotantolaitoksien ylijäämämateriaaleja, -kankaita ja -tarvikkeita. Maria Katajan lisäksi kilpailun finalisteja olivat Tim Gøddenhenrich Saksasta ja Pernille Sax Tanskasta. Kilpailun tuomaristo koostui alan eu-

rooppalaisista ja amerikkalaisista ammattilaisista, ja tuomariston mukaan finaalin taso oli korkea.

Kilpailu järjestettiin nyt kolmannen kerran, ja Euroopan-osakilpailu pidettiin Münchenissä kansainvälisillä liikunta-alan ISPO-messuilla 3.–5. helmikuuta. Vastaava kilpailu järjestettiin Yhdysvalloissa SIA Snow Show:ssa tammikuun lopulla Denverissä. 686 outerwear on yhdysvaltalainen vaatealan yritys, joka valmistaa ulkoiluvaatteita lumilautailuun ja lasketteluun.

Opiskelijat suunnittelivat monitoimiuunin

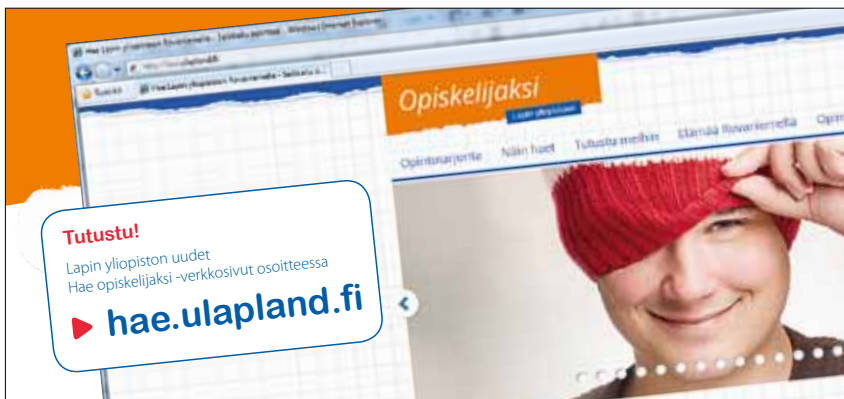
LAURI SNELLMAN

Lapin yliopiston ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opintoprojektissa on kehitetty oululaiselle Aryltech Oy:lle puulla lämmitettävää, pizzauunin tyyppistä monitoimiuunia.

Lapin yliopiston teollisen muotoilun opiskelijat Titta Jylkäs ja Juho Rantakari aloittivat uunin ideoinnin ja suunnittelun viime keväänä. Kesällä uunista valmistettiin prototyyppi, jota kehitettiin edelleen syksyn aikana isomman opiskelijaryhmän voimin osana design engineering -opintoja. Lisäksi suunniteltiin uunin käytössä tarvittavia välineitä, kuten pizzalapio.

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun insinööriopiskelijat selvittivät osana tuotantotalouden ja logistiikan opintojaan, mitä uunin valmistus käytännössä vaatisi, millaisia pakkaus- ja logistiikkaratkaisuja tarvittaisiin ja onko Lapista mahdollista löytää tuotteen tai sen osien valmistajia.

Lisäksi opintoprojektissa kehiteltiin reseptejä ja ruokatuotteita, joita monitoimiuunissa voisi valmistaa. Tästä osuudesta vastasi Lapin ammattiopiston, Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun yhteinen Proto Products -hanke. Projektin konsultoinnissa ja uunin prototyypin valmistuksessa olivat mukana myös Tornion Jaloterässtudio ja Proto Design II -hanke.

Opiskelijoille oikeusturvaopas

Lapin yliopiston ylioppilaskunta on julkaissut yhdessä Lapin yliopiston kanssa Opiskelijoiden oikeusturvaoppaan.

Oppaan tarkoituksena on tuoda opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan tietoon keskeisimpiä opiskelijan oikeuksia. Oikeusturvaopas avaa havainnollistavin esimerkein Lapin yliopiston tutkintosääntöä.

Oppaassa esimerkit on jaoteltu kolmen pääluvun mukaan: tenttiminen, opintojen edistyminen ja muut esimerkit. Opiskelijoille tärkeimmät alueet eli tenttiminen ja opintojen edistyminen on käyty huolellisesti ja yksityiskohtaisesti läpi, ja opiskelijan oikeuksien joukkoon on pyritty tuomaan esille myös tutkintosäännössä määriteltyjä opiskelijan velvollisuuksia. Opas korostaa yhteistyön merkitystä opiskelijoiden ja henkilökunnan sekä tiedekunnan kanssa.

Oikeusturvaoppaan on laatinut ylioppilaskunnan edunvalvonta-asiantuntija Anni Vesa. Oppaan ulkoasun on suunnitellut graafisen suunnittelun opiskelija Heidi Pöysä.

Näyttely näyttelymuotoilusta

Taiteiden tiedekunta ja Arktinen keskus järjestivät näyttelysuunnittelun kurssin syksyllä 2012.

Kurssilla opiskelijoiden tehtävänä oli suunnitella näyttelyelementti Matkoja tuonpuoleisiin eli Voyages Beyond -näyttelyyn. Näyttely kertoo kahdesta nanai-kansaan kuuluneesta samaanista, jotka matkasivat tuonpuolisiin yhteisönsä puolesta. Näyttely perustuu professori Juha Pentikäisen tutkimusmatkoihin Amur-joella Siperiassa.

Opiskelijoiden suunnitelmista on Arktikum-tiedekeskukseen koottu Voyages into an Exhibition -näyttely. Molemmat näyttelyt ovat esillä Arktikum-tiedekeskuksessa 5. toukokuuta saakka.

Lapin yliopiston opiskelijat ja henkilökunta viettivät liikuntailtapäivää perinteisesti laskiaistiistaina 12. helmikuuta. Kirpeässä paukkupakkasessa lämmittivät muun muassa lumifutis ja Pimp my pulkka -tuunauskilpailu.

Lapin yliopiston Abi-päivään osallistui noin 750 abia 23. tammikuuta. Tarjolla oli mm. tietoisuuksia eri koulutusohjelmista, opiskelijaelämästä ja tulevaisuuden työmahdollisuuksista.

Komissio hyväksyi arktista informaatiokeskusta valmistelevan projektin

EU:n komissio on valinnut Arktisen keskuksen johtaman yhteenliittymän toteuttamaan projektin, joka tarjoaa tilaisuuden testata EU:n arktiseksi informaatiokeskukseksi ehdotetun mallin tehokkuutta ja toimintakykyä. Budjetiltaan miljoonan euron arvoinen projekti kestää 18 kuukautta vuosina 2013–2014.

Projektin takana on EU:n arktista informaatiokeskusta rakentava kansainvälinen verkosto, johon tällä hetkellä kuuluu 19 johtavaa arktista tutkimusta ja viestintää harjoittavaa laitosta useista EU-maista sekä EU:n ulkopuolisista maista, kuten Norjasta ja Islannista.

Informaatiokeskus voisi jatkossa toimia tiedon välittäjänä EU:ni elinten, arktisen alueen toimijoiden ja suuren yleisön kesken. Keskuksen perustaminen on nostettu esiin useissa EU:n komission, neuvoston ja parlamentin arktisissa mietinnöissä vuodesta 2008 lähtien. Lapin yliopiston Arktinen keskus teki vuonna 2009 konkreet-

tisen aloitteen keskuksen perustamisesta verkostomallin kautta.

Valmisteleva projekti, Strategic Environmental Impact Assessment of Development of the Arctic, on ensimmäinen käytännön askel kohti EU:n arktista informaatiokeskusta. Projektin kautta pyritäänkin vahvistamaan tiedonvälitystä erityisesti EU:n toimista liittyen ympäristö- ja muihin kysymyksiin, jotka ovat nousseet esiin arktisen alueen kehityksessä ilmastonmuutoksen ja taloudellisten muutosten myötä. Projekti vahvistaa myös vaikutusarvioinnin käyttöä ja merkitystä työkaluna, jolla voidaan kanavoida tietoa päätöksenteon ja lupaprosessin käyttöön.

Uusi projekti ei itsessään merkitse EU:n arktisen informaatiokeskuksen syntyä. Kuitenkin siinä tehtävät asiat, kuten informaatiokeskuksen toiminnallisuuden arviointi ja vaikutusarviointi, ovat ratkaisevan tärkeitä edellytyksiä keskusta koskeville päätöksille.

Tieto ja toimittajat liikkeelle

Barentsin alueen tiedonkulkua ja mediayhteistyötä vahvistetaan lähivuosina Arktisen keskuksen tiedeviestinnän johtamassa Barents Mediasphere -hankkeessa.

– Hankkeen tavoitteena on edistää rajat ylittävää tiedonkulkua. Tämä tapahtuu tuottamalla Barentsin aluetta koskevaa uutta tietoa sekä parantamalla journalistien ja median mahdollisuuksia toimia alueella, kertoo projektikoordinaattori Virpi Komulainen.

Hanke järjestää toimittajille kurseja ja tutustumismatkoja. Barentsin alueen päätömmittajatapaaminen kokoaa alueen vastuutoimittajat ensimmäistä kertaa saman pöydän ääreen syksyllä 2013 Kirkkoniemeeseen.

Arktisen keskuksen kumppaneita hankkeessa ovat Murmanskin televisio ja Barentsin alueesta raportoiva uutissivusto BarentsObserver. Lisäksi kansainvälinen toimittajaverkosto Barents Press on projektin olennainen yhteistyökumppani: Barents Press on verkottanut Suomen, Venäjän, Norjan ja Ruotsin pohjoisten alueiden toimittajia jo 20 vuoden ajan.

Projektin taustalla on Arktisen keskuksen vahva rooli Barentsin aluetta koskevan tiedon tuottamisessa ja välittämisessä. Colarctic ENPI -ohjelma rahoittaa vuoden 2014 loppuun kestävää kehittämishanketta noin 900 000 eurolla.

JANI KÄRPPÄ

Eurooppatiedotus Arktiseen keskukseen

Ulkoministeriön Eurooppatiedotuksen Rovaniemen toimipiste siirtyi vuoden alussa Lapin yliopiston Arktisen keskuksen yhteyteen Arktikum-taloon.

Eurooppatiedotuksessa Rovaniemellä työskentelee tiedottaja Martti Ruokolainen, jonka tehtäviin kuuluu EU-kansalais-tiedottaminen sekä arktisten asioiden seuranta ja raportointi.

Eurooppatiedotuksen läheinen yhteistyö Arktisen keskuksen kanssa hyödyttää molempia osapuolia. Konkreettisenä esimerkkinä käytännön yhteistyöstä Arktisen keskuksen tiedeviestintä valmistele Eurooppatiedotuksen tilauksesta arktisista kysymyksistä yleistajuisesti kertovaa kirjaa, joka julkaistaan toukokuussa.

Kalottiakatemia toukokuussa

Tämän vuoden Kalottiakatemian teema on resurssi(geo)politiikka ja energiaturvallisuus.

Kalottiakatemiassa pohditaan luonnonvaroihin liittyvän geopolitiikan suhdetta energiaturvallisuuteen sekä hahmotetaan niiden välistä yhteyttä arktisilla alueilla.

Vuosittainen Kalottiakatemia on kansainvälinen ja matkustava symposium, jossa käydään tieteidenvälistä akateemista vuoropuhelua sekä tieteen ja politiikan välistä eri sektorien rajat ylittävää keskustelua. Istunnoissa kohtaavat tutkijat, opis-

kelijat, virkamiehet, poliitikot ja muut asiantuntijat. Pohjoiskalotin eri osissa pidettävät yleiset istunnot ovat avoimia kaikille kiinnostuneille.

Kalottiakatemia järjestetään 16.–23. toukokuuta Rovaniemellä, Inarissa, Tromssassa ja Kiirunassa. Järjestelyistä vastaa Pohjoisen tutkimusfoorumi yhteistyössä Arktisen yliopiston Geopolitiikan ja turvallisuuden tutkimuksen verkoston kanssa.

Peräpohjalaisten murteiden tulevaisuus

Lapin yliopistolla järjestetään torstaina 14. maaliskuuta seminaari, jossa käsitellään peräpohjalaisten murteiden nykytilaa ja tulevaisuutta, murteiden tallentamista sekä murteen käyttöä kirjallisuudessa.

Seminaarissa puhuvat murreasiantuntija, professori Harri Mantila, sosiaalityöntekijä-kirjailija Unto Matinlompola ja lehtori Marketta Harju-Autti. Lisäksi kuullaan murrepakinoita.

Seminaarin jälkeen yleisöllä on mahdollisuus antaa peräpohjalaisten murteiden näytteitä videolle. Tallentamisesta vastaa Lapin Kanssa.

Seminaari:

Peräpohjalaisten murteiden tulevaisuus
14.3.2013 kello 11.30–14.00
Lapin yliopisto, Eelin sali (luentosali 19)

Yliopisto mukana kehittämässä Välimeren alueen koulutusta

Lapin yliopisto on mukana kansainvälisessä kehittämishankkeessa, jossa nykyaikaistetaan Välimeren maiden koulutusta. Hankkeen päätavoitteena on tukea ja kehittää elinikäistä oppimista ja edistää näin Välimeren alueen sosiaalista ja taloudellista kehitystä.

Lapin yliopisto johtaa kehittämishankkeen laadunvalvontaa ja -arviointia. Hanke järjestää työkokouksen Lapin yliopistolla kesäkuussa 2013. Lapin yliopistosta kehittämishankkeessa ovat mukana dosentti Helka Urponen, kehittämisspäällikkö Sirpa Purtilo-Nieminen sekä suunnittelijat Piia Johansson ja Anna Vanhala.

Hanketta koordinoi Sevillan yliopisto Espanjasta. Portugalista mukana on Lisabonin uusi yliopisto. Lisäksi hankkeessa on mukana yliopistoja Marokosta, Algeriasta, Tunisiasta ja Libanonista. Hanke kuuluu EU:n rahoittamaan TEMPUS-ohjelmaan.

Palvelumuotoilua Afrikkaan

Professori Satu Miettinen.

Taiteiden tiedekunta on mukana hankkeessa, jonka tarkoituksena on lisätä nuorten osallistumista palveluiden kehittämiseen Namibiassa ja Etelä-Afrikassa. Hankkeessa nuorten kokemus nousee kehittämistyön keskiöön muotoilun, taiteen ja draaman menetelmien avulla. Hankkeen kohderyhmänä ovat syrjäytyneet tai syrjäytymisuhan alla olevat, köyhissä olosuhteissa elävät nuoret ja nuoret aikuiset.

– Kehitämme uusia palvelumuotoilun työkaluja, jotka auttavat nuoria ja kansalaisjärjestöjä yhdessä löytämään innovatiivisia, jopa radikaaleja ratkaisuja nuorille tärkeiden palvelujen, kuten koulutuksen ja terveydenhuollon, toteuttamiseksi, professori Satu Miettinen sanoo.

Tällaiset uudet radikaalit palveluratkaisut voivat liittyä Miettisen mukaan uusiin palvelujen tuottamisen tapoihin, kuten sähköisiin ja digitaalisiin kanaviin, yhdessä toimimiseen sekä eri palvelualueiden innovatiiviseen yhdistämiseen.

Hanke kiinnittyy vahvasti Suomen kehityspoliittisiin tavoitteisiin sekä erityisesti ihmisoikeuksia edistävään demokraattiseen ja vastuulliseen yhteiskuntaan.

Hanketta rahoittaa ulkoministeriö 26 000 euron määrärahalta.

Työhyvinvointi parantunut

Syksyllä 2012 tehdyn työhyvinvointikyselyn mukaan Lapin yliopiston työntekijät kokevat, että heillä on nyt riittävästi aikaa selviytyä työtehtävistään työaikana. Lisäksi he kokevat, että työn kuormittavuus on vähentynyt ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet omaan työtehtäviinsä ovat lisääntyneet.

Vararehtori Jukka Mäkelä ja henkilöstöjohtaja Mirja Väyrynen arvioivat, että Lapin yliopiston työhyvinvoinnin parantumiseen on vaikuttanut koko yliopistolaitoksen muutosvauhdin hidastuminen.

Opetustyön ja tutkimustyön välinen suhde on edelleen ongelmallinen: yliopistolaiset kokevat, että heillä ei ole sopivassa suhteessa opetustyötä ja tutkimusaikaa. Mäkelä ja Väyrynen sanovat, että ongelmakohdat tulee kartoittaa yksiköissä ja niihin tulee puuttua.

Yliopistolaiset pitävät yliopiston strategiaa selkeänä ja ymmärrettävänä, ja sen koetaan ohjaavan yliopiston toimintaa ja perustehtäviä. Muiden yliopistojen tapaan

yliopiston ei koeta kuitenkaan toimivan erityisen avoimesti päätöksenteossa ja asioiden valmistelussa. Lapin yliopistossa asiassa on kuitenkin edistytty viime vuosina.

Yliopistolaiset kokevat, että yliopistossa ei ole vielä riittävän toimivia prosesseja vaikeiden asioiden puheeksi ottamiseksi. Mäkelän ja Väyrysen mukaan tähän asiaan yliopiston johdon ja esimiesten tulee kiinnittää huomioita.

Mäkelä ja Väyrynen ovat huolestuneita myös siitä, että osaamisen jakaminen asiantuntijoiden kesken on jopa vähentynyt viime kyselystä merkittävästi. Tämän he arvioivat johtuvat siitä, että kilpailu yksilöiden välillä on kiristynyt.

Yliopiston tutkimuksen ja opetuksen tason, julkisen kuvan sekä opiskelijahoukuttelevuuden yliopistolaiset kokevat hyväksi ja näissä kysymyksissä kehitys onkin mennyt myönteisempään suuntaan.

Lapin yliopiston koko henkilökunnalle lähetettyyn työhyvinvointikyselyyn vastasi yhteensä 269 henkilöä.

Lapin yliopistoon urapolkujärjestelmä

Lapin yliopiston hallitus on hyväksynyt yliopiston urapolkujärjestelmän.

Järjestelmä on jaettu kahteen osaan: strategiseen urapolkuun ja henkilökohtaiseen urapolkuun.

Strategisen urapolun tavoitteena on vahvistaa yliopiston profiilia ja strategisten kärkien osaamista rekrytoimalla tutkijoita apulaisprofessorin tehtävänimikkeellä strategisille kärkialoille. Rekrytoivalle tutkijalle tarjotaan mahdollisuus pätevyitä vastaavaan professorin tehtävään kahden viisi-vuotiskauden aikana.

Henkilökohtainen urapolku koskee yliopiston opetus- ja tutkimushenkilökuntaa.

Lapin yliopistossa opetus- ja tutkimustehtävät sijoittuvat neliportaiseen tutkijanurajärjestelmään. Henkilökohtainen urapolkujärjestelmä koskee tutkijanurajärjestelmän portaita yhdestä kolmeen, ja järjestelmä kuvaa, millaisin kriteerein ja toimenpitein edetään portaalta toiselle. Portaalle neljä (professorit ja tutkimusprofessorit) tehtävät täytetään ulkoisen haun tai kutsumismenettelyn kautta.

Sopimus yhteistoiminnasta

Lapin yliopiston henkilöstöjärjestöt ja pääluottamusmiehet ovat sopineet yliopiston kanssa yhteistoiminnasta. Sopimus sisältää yhteistoiminnan yksilötasolla, yksikkötasolla ja yliopiston tasolla.

Yhteistoiminnan tavoitteena on edistää ja tiivistää työnantajan, työntekijöiden ja eri henkilöstöryhmien keskinäistä yhteistoimintaa sekä lisätä työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia.

Sopimuksen edellyttämä yhteistoimintaneuvosto nimetään neljäksi vuodeksi 1.1.2013 lukien. Yhteistoimintaneuvostossa yliopistoa edustavat rehtorin nimeämät työnantajan edustajat. Henkilöstön edustajina toimivat pääluottamusmiehet, työsuojeluvaltuutetut sekä yliopiston yhteistoimintaelinten keskuudestaan valitsemat jäsenet.

Ylioppilaskunnan hallitus järjestäytyi

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan hallitus järjestäytyi 10.1.2013 pitämässään kokouksessa.

Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin oikeustieteen ylioppilas Ira Hietanen. Hallituksen varapuheenjohtajaksi valittiin kasvatustieteen ylioppilas Ville Luotola.

Puheenjohtajiston lisäksi hallitukseen kuuluvat kasvatustieteen ylioppilas Jenni Moilanen, taiteiden ylioppilas Hilikka Kemppi, yhteiskuntatieteiden kandidaatti Ida Müller ja kasvatustieteen ylioppilas Pauliina Konu.

Lapin ylioppilaslehden uudeksi graafiseksi suunnittelijaksi hallitus valitsi taiteiden ylioppilas Krista Kärjen.

JUHA KARHU
TURUN YLIOPISTON
KUNNIATOHTORIKSI

ARTTO LIITI

Velvoiteoikeuden professori Juha Karhu vihitään Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kunniatohtoriksi kevään 2013 promootiossa.

Kunniatohtoriksi kutsumisen perusteluissa mainitaan, että professori Juha Karhu on yksi kansainvälisesti tunnetuimmista suomalaisista oikeustieteilijöistä. Hän on tuotantonsa kautta muuttanut syvästi suomalaista sopimusoikeudellista ja yleisestikin varallisuus oikeudellista ajattelua. Hän on pystynyt yhdistämään oikeusteoreettisen pohdinnan ja konkreettisen oikeudellisen ongelmien ratkaisun. Karhu on ensimmäisten joukossa tuonut yksityisoikeuteen perusoikeuskeskustelun.

Karhu on Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan pitkäaikainen yhteistyökumppani asiantuntija-, opetus-, jatkokoulutus- ja täydennyskoulutustehtävissä.

SUSANNA PARIKKA
SUOMEN YLIOPISTO-
KIRJASTOJEN
NEUVOSTON
PUHEENJOHTAJAKSI

REBEKKA HEINO

Kirjastonjohtaja Susanna Parikka on valittu Suomen yliopistokirjastojen neuvoston uudeksi puheenjohtajaksi vuosiksi 2013–2014.

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto on yliopistokirjastojen verkoston yhteistyötä koordinoiva ja kehittävä elin, jossa ovat edustettuina kaikki yliopistokirjastot. Kansalliskirjasto ja Varastokirjasto osallistuvat kokouksiin pysyvinä asiantuntijoina.

Neuvoston tehtävänä on edistää yliopistokirjastojen välistä yhteistyötä, käynnistää kehittämishankkeita, antaa lausuntoja, tehdä aloitteita ja esityksiä, teettää selvityksiä sekä nimittää yliopistokirjastojen yhteisiä edustajia erilaisiin toimielimiin.

Neuvosto tekee näkyväksi kirjastojen toiminnan ja yhteisten palvelujen vaikutavuutta sekä seuraa toimintaympäristön muutoksia ja alan kehitystä. Neuvosto toimii yhteistyössä keskeisten sidosryhmien ja muun kirjastoverkon kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti.

PÄIVI HAKKARAINEN
DOSENTIKSI
HELSINGIN
YLIOPISTOON

NIINA HUUSKONEN

Helsingin yliopiston kansleri on humanistisen tiedekunnan tiedekuntaneuvoston esityksestä myöntänyt kasvatustieteen tohtori Päivi Hakkaraiselle mediakasvatuksen dosentin arvon 14. joulukuuta 2012.

Hakkarainen on valmistunut yhteiskuntatieteiden maisteriksi Tampereen yliopistosta ja väitellyt kasvatustieteen tohtoriksi Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa vuonna 2007. Hänen tutkimustyönsä kohdistuu tieto- ja viestintäteknikan ja median opetuskäyttöön sekä internetin merkityksiin eri-ikäisten ihmisten arjessa. Hän toimii yliopistonlehtorina Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan mediapedagogiikkakeskuksessa.

ANNELI POHJOLA
HUOLTAJAN MITALI

ARTTO LIITI

Huoltaja-säätiön hallitus on myöntänyt sosiaalisen professori Anneli Pohjolalle Huoltajan mitalin. Tunnustus myönnettiin ansiokaasta toiminnasta sosiaalialan hyväksi.

Huoltaja-säätiö edistää kunnallista sosiaalipolitiikkaa ja vahvistaa sosiaalialan ammattilaisten osaamis- ja tietopohjaa. Säätiö pyrkii tuomaan esiin sosiaalihuollon merkityksen ja näkemyksen yhteiskunnalliseen kehitykseen.

IKÄÄNTYVIEN YLIOPISTON LUENTOJA

Keskiviikko 6.3.2013 klo 14.00–16.00, Fellman-sali, Yliopistonkatu 8
Liikunta fyysisen toimintakyvyn edistäjänä
Dosentti, LiT **PERTTI POHJOLAINEN**, Ikäinstituutti

Perjantai 5.4.2013 klo 14.00–16.00, Fellman-sali, Yliopistonkatu 8
Eurooppalainen näkökulma aktiiviseen ikääntymiseen ja sukupolvien väliseen solidaarisuuteen
Europarlamentaarikko, KM **SIRPA PIETIKÄINEN**

Keskiviikko 22.5.2013 klo 14.00–16.00 Fellman-sali, Yliopistonkatu 8
Pohjoiset alkuperäiskansat – Näkökulmia ILO-sopimukseen
YTT **TANJA JOONA**, Lapin yliopisto

ARTO LUHTI

Yliopisto yhteiskunnan omatuntona

Nykyhetken akateemisen keskustelun ongelmana on tietoisuusvaje: vallitsee ymmärtämättömyys yliopistollisen toimimisen ehdoista ja yhteiskunnallisista seurauksista. Yliopistoa ei mielletä yhteiskunnan omatuntona. Ongelma kätkeytyy, sillä puhe omatunnosta, vakaumuksesta ja kutsumuksesta kuulostaa vanhanaikaiselta.

Monien kielten sanassa omatunto on ollut lähtökohtana tietäminen tiedostamisena ja kansatietämisenä. Saksan, englannin ja ruotsin kielessä sanassa omatunto (Gewissen / conscience / samvete) on enemmän yhteyttä latinaan (conscientia) kuin suomen sanassa omatunto. Kun koemme omatunnon jumalallisena äänenä, kuiskauksena tai kipinästä ihmisen päässä, pidämme sitä luonnollisena ja erehtymättömänä tai sitten vastakohtaisesti vanhakantaisena kuoleutuvana jäänteenä. Emme miellä sitä ruotsalaisesti tai saksalaisesti (aiemmin Mitwissen) yhteistajuntana. Suomalaisessa puhetavassa omatunnosta jää puuttumaan yhteisöllisyys (kanssa, yhteisesti) sekä tietoisuuden ulottuvuus. Omatunto otetaan valmiina, ei kasvatuksen ja ympäristön luomuksena.

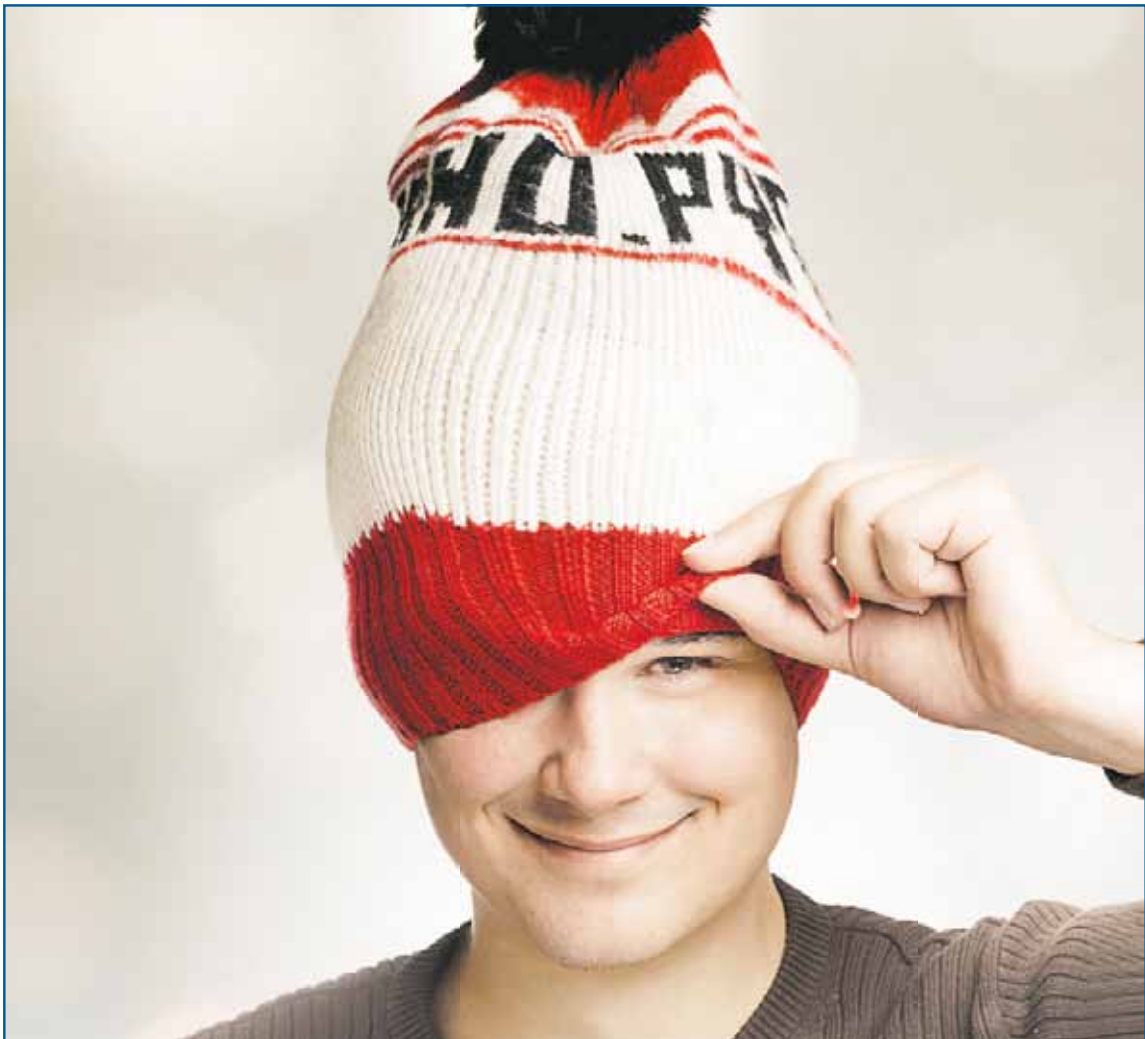
Nykyhetkessä yliopistolla ei ole omatuntoa tai, jos toisin katsotaan, se on puolittunut. Kukin keskittyy työtehtäviensä hoitamiseen ja huolehtii statuksestaan. Tehokkuusideologian vauhdittamina useimmat ovat oppineet välttämään syventymistä periaatteellisiin näkökohtiin ja

kysymyksiin. Opettajat ja tutkijat tuottavat satunnaisesti yliopistollista tietoisuutta, jolloin kokonaisuuksia koskevien näkemysten muotoileminen jää hallinnossa toimivien huoleksi. Yliopistohallinnossa ihmiset toimivat edelleenkin velvollisuudentuntoisesti, he kokevat suurta vastuuta ja suorittavat työnsä tunnollisesti. Ongelmana on, että hallinnon ammattilaiset ovat hallinnon ammattilaisia eivätkä voi olla riittävästi perillä itse asioista, sisällöistä. Parhaimmat voivat ehkä aavistaa, millaisia tutkimuksellisia työkaluja metodiopetuksessa kehitellään tai millaisten teoreettisten ajatusten varassa huomiset murheet ovat kohdattavissa.

Luontevasti yliopistobyrokratia tuntee solidaarisuutta valtiohallinnon byrokratiaan. Tieteentekijät taas ovat arvaamattomia ja taipuvaisia esittämään hankalia kysymyksiä. Muutoksien ja ohjauksen seurauksena opetusministeriöstä on tullut yliopistobyrokratian yliminä. Keskus- ja paikallishallinnon yhdysside vahvistuu, kun on yhteinen kieli ja muotoihin pitäytyvä ajattelutapa. Tarkoitus on hallita, valvoa, ohjata, sopeuttaa ja vaientaa vastahakoisia. Nuorelle tutkijalle urakehityksen katkeaminen tai oppiaineesta vastaavalle professorille resurssien menetys ovat toimivia uhkia. Hallinnollis-tekninen ajattelu kammoksuu vallitsevien asenteiden ja ajatusmuotojen purkamista eikä se suuntaudu tuntemattomille tai tiedollisen niukkuuden alueille. Ytimeltään hallinnollinen ajattelu on tieteellisen työskentelyn vastaista. Sen taipumus on syleillä hallinnollisesti ennustamaton tiedostus hengettömäksi. Ongelmia tulee yliopistobyrokratian sanella tieteellisen työskentelyn suunnat ja asettaessa tutkimukselliset reunaehdot.

Yliopiston ei pidä olla harmonisoitu kone, joka tehokkaasti tuottaa minimiresurssien standardoituja tutkintoja ja meriittiartikkeleita. Uudet ajatukset ja tosiasioiden tulkinat syntyvät ristiriidoista. Vastakohtaisuuksien kohtaamiset ja marginaaliin joutumiset olkoot ponnin tuoreen tiedon tuottamiseen.

Yliopiston olemassaolon oikeutus yliopistona perustuu ajattelun jatkuvaan uusintamiseen; ajattelun, joka kykenee kohtaamaan kokonaisuuksia, lähtökohtia, periaatteita ja yleensä merkityksiä. Silloin ihmistieteellisessä opetus- ja tutkimustoiminnassa on kyse arvojen ja erityisesti päämäärien ymmärtämisestä. Yliopisto on todellista ja järjestelmällistä muodostuessaan tietoisuutensa kautta yhteiskunnan omatunnoksi. Ajatus on mahdoton, jos akateemiset ihmiset alistetaan välineelliseen järjestykseen vailla oikeutusta tai kykyä pohtia äänen toimimista ohjaavia ja oikeuttavia arvoja.

SAMA MUTTA PIENEMPÄNÄ

Hae Lapin yliopistoon. Sinne eivät pienetkään unelmat huku.

Hakuaika 4.3.–3.4.2013. Matkailututkimusta, oikeusinformatiikkaa, sisustus- ja tekstiilimuotoilua, teollista muotoilua, mediakasvatusta...

Ota yhteyttä:

opinto@ulapland.fi, puh. 040 485 6583
www.ulapland.fi, www.facebook.com/ulapland

www.ulapland.fi

Kasvatustieteiden, oikeustieteiden,
taiteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

Klassikk kirjojen e-kirjaversiot ilmestyneet yksilöhenkilöille – vihdoinkin!

- Tehokkaat haku-toiminnot
- Suorat linkit Internetiin
- Helppo liikutettavuus – Kirja aina mukana
- Tekstin osittainen kopiointimahdollisuus
- Tekstin tulostusmahdollisuus

Jari Metsämuuronen (2011)

Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä

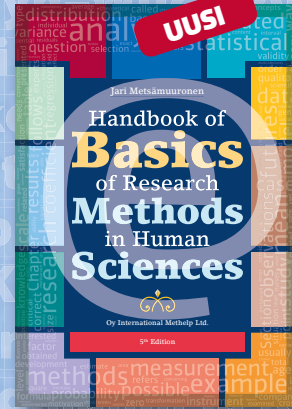
Tiedon-
julkistamisen
apuraha vuonna
2007

Käsikirjan tutkijaversio ammattilaisen käyttöön. Opiskelijaversioon verrattuna kirja sisältää viisi lisäosaa: Pienten aineistojen analyysi (270 s.), Kokeellisen tutkimuksen perusteet ihmistieteissä (105 s.), Monitasomallituksen perusteet (122 s.), Rakenneytälö- ja polkumallituksen perusteet (57 s.) ja Elossaoloanalyysien perusteet (67 s.). Hinta 65 € (+ kirjakaupan osuus).

Jari Metsämuuronen (2011)

Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä

Käsikirja opiskelijoille ja aloitteleville tutkijoille. Kirjassa johdetaan lukija tutkimuksen tekemisen kiehtovaan maailmaan yksinkertaisesti ja havainnollisesti. Kirja on sellaisenaan tai osittain kursssikirjana lähes kaikissa Suomen yliopistoissa. Hinta 45 € (+ kirjakaupan osuus).

Jari Metsämuuronen (2013)

Handbook of Basics of Research Methods in Human Sciences

"Basics" on täysin uudistettu ja laajennettu englanninkielinen laitos suomenkielisestä versiosta. Kirja on kansainvälisestikin arvioiden omaa luokkaansa kattavuutensa ja laajuutensa puolesta (n. 2 000 s.) Kirjaa voi tarvittaessa siteerata kansainvälisissä julkaisuissa. Saatavissa maaliskuun loppuun asti ennakkohintaan 65 € (+ kirjakaupan osuus). Normaalihinta 95 € (+ kirjakaupan osuus).

Jari Metsämuuronen (toim.) (2011)

Laadullisen tutkimuksen käsikirja

Käsikirjan laadullisen tutkimuksen tekijälle. Kirjassa johdetaan lukija laadullisen tutkimuksen ajatteluun ja perustyövälineisiin. Kirjassa syvennytään mm. fenomenologiaan, etnografiaan, diskurssianalyysiin, tietokoneavusteiseen laadulliseen tutkimukseen sekä pienten aineistojen tilastolliseen testaamiseen. Hinta 65 € (+ kirjakaupan osuus).

Yksittäisiä e-kirjoja myy www.Booky.fi. Useamman kappaleen lisenssejä esimerkiksi kirjastoille tai tutkimusryhmille välittää Pohjoismaiden ja Baltian johtava tietopalveluiden ja julkaisutilausten tarjoaja LM-info. Isommissa lisensseissä kirjakohtaiset hinnat jäävät selvästi alle yksittäisen kirjan hinnan. Kysy lisää hinnoitteluperusteista ja hinnoista osoitteesta heli.isoaho@lminfo.fi. Kirjaversioita myyvät hyvin varustetut kirjakaupat.

